

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE : RIDDER RENE VICTOR, HOOFDREDACTEUR
E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES : PROF. MR. RIDDER RENE VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

DE LICHAMELIJKE SCHADE IN CIJFERS

Ten vervolge op vorige gelijknamige bijdragen (R.W., 1977-78, 1537 e.v.; 1978-79, 130 e.v.; 1978-79, 2465 e.v.) wordt hierna een kort overzicht gepubliceerd van alle in 1979 in de voornaamste gespecialiseerde tijdschriften verschenen beslissingen, waarbij aan een slachtoffer van een ongeval of aan zijn rechthebbenden schadevergoeding wordt toegekend wegens lichamelijke schade. Tevens zijn alle onuitgegeven uitspraken die ons werden meegedeeld, opgenomen in de hiernavolgende lijsten.

We blijven de lezers dank weten ons in het bezit te willen stellen van recente onuitgegeven rechterlijke beslissingen met gegevens aangaande voor lichamelijke schade toegekende bedragen, zodat we een zo ruim mogelijk overzicht van de evolutie van de rechtspraak krijgen, een overzicht dat de rechtspractici moge helpen bij het vaststellen van de verschuldigde vergoedingen. De uitspraken kunnen gezonden worden aan het adres van de redactie.

De in de hierna volgende rechtspraaktabellen vermelde uitspraken inspireren ons de volgende bedenkingen.

a) Morele schade - Stabilisering

Na de constante stijging in het begin van de zeventiger jaren blijken de *ex aequo et bono* ramingen van de morele schade zich thans wat meer te hebben gestabiliseerd: zoals blijkt uit dit en de vorige twee overzichten wordt sinds enkele jaren de morele schade bij het overlijden van een der echtgenoten thans vrij algemeen door de Vlaamse rechtscolleges begroot op 150.000 fr., met uitzondering van enkele lagere bedragen toegekend bij het overlijden van een bejaard slachtoffer. Vooral het Hof van Beroep te Antwerpen, dat onlangs nog het bedrag van 200.000 fr., toegekend in een uitspraak van de Correctionele Rechtbank te Mechelen van 13 oktober 1978, verminderde tot 150.000 fr. op 18 mei 1979 (zie verder nr. 1), is constant in de keuze van dit bedrag. De Waalse magistraten daarentegen geven de voorkeur aan bedragen van 200.000 à 250.000 fr.

Inzake morele schade bij overlijden is het anderzijds opvallend dat er steeds meer uitspraken komen die een vergoeding toekennen aan grootouders. Dit blijft echter een door de eisers verwaarloosde schadepost.

Een zelfde stabilisering tekent zich af in de morele schade wegens tijdelijke arbeidsongeschiktheid, die thans

in Vlaanderen overwegend begroot wordt op 200 fr. per dag. Eigenaardig blijft hier wel de vaststelling dat de magistraten zich erg houden aan hun schaal en op enkele uitzonderingen na geen rekening houden met de ernst van de kwetsuren, noch met de duur van de arbeidsongeschiktheid. Het duidelijkst komt dit nog tot uiting in een vonnis van de Correctionele Rechtbank te Tongeren van 16 maart 1979 (zie verder nr. 31), dat 200 fr. per dag toekende aan een slachtoffer dat meer dan vijf maanden volledig arbeidsongeschikt was en bovendien behept bleef met een invaliditeit van 15 %; hetzelfde vonnis wees hetzelfde bedrag toe aan een slachtoffer met slechts één maand arbeidsongeschiktheid zonder blijvende klachten.

Hoewel het onvermijdelijk is dat men bij herhaalde gelijkwaardige schadegevallen geneigd zal zijn vaak een zelfde norm te bezigen, mag de rechter niet van tevoren zijn beoordelingsvrijheid laten beknotten door vaste maatstaven en dient hij voor elk geval na te gaan of de schade niet afwijkt van het *quod plerumque fit* (J. Ronse, *Schade en Schadeloosstelling*, nr. 241; R.O. Dalcq, *Traité*, nr. 4142). Zich laten leiden door van te voren vastgestelde forfaitaire normen eerder dan zich te buigen over het menselijke leed van de rechthebbende — en dat is zonder twijfel, zeker in de beginfase van de arbeidsongeschiktheid, groter bij een slachtoffer dat verschillende maanden arbeidsongeschikt blijft dan bij een gewonde die na enkele weken het werk hervat — houdt een schending in van een van de meest dwingende regels inzake schadeloosstelling, nl. de verplichting de schade in concreto te begroten.

b) Toekomstige schade - Paradoxen

Anderzijds blijft inzake materiële schade de afwezigheid van vaste maatstaven of van wettelijke richtlijnen een al te grote diversiteit tussen verschillende uitspraken van verschillende rechtscolleges tot gevolg hebben, wat zich vooral laat voelen bij de begroting van de toekomstige schade. Men weet dat een toekomstige schade zeker is — en dus voor vergoeding in aanmerking komt — wanneer ze de normale uitslag, ontwikkeling, vervolg, herhaling of voltooiing is van een actuele zekere toestand (J. Ronse, *op.cit.*, nr. 97). Aldus kan het verlies van een met voldoende zekerheid in de toekomst verwachte promotie aan-

leiding geven tot vergoeding wegens een toekomstig inkomstenverlies. Hoe willekeurig echter dergelijke vergoedingen worden vastgesteld moge onmiddellijk blijken uit de vergelijking tussen een arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen van 30 juni 1977 (zie verder nr. 6) en een vonnis van de Burgerlijke Rechtbank te Brussel van 28 april 1976 (*Verz.*, 1976, 635). De eerstgenoemde uitspraak stelt dat het algemeen bekend is dat in banken een zeer uitgebreide personeelshierarchie bestaat, zodat elk geschikt element redelijke promotiekansen maakt en het derhalve te verwachten was dat een bij een ongeval gedode 39-jarige, universitair geschoolde en reeds gunstig geplaatste bediende nog verder zou worden gepromoveerd; de gemiste kans werd door het hof geraamd op 10 % van het basisinkomen en samen hiermee op netto basis en na aftrek van de eigen onderhoudskosten gekapitaliseerd, wat een kapitaal gaf van 653.000 fr. De Burgerlijke Rechtbank te Brussel kende daarentegen, eveneens wegens verlies van promotiekansen, aan een 52-jarige souschef bij een bank een forfaitaire vergoeding van 300.000 fr. toe wegens een blijvende invaliditeit van 18 %. 300.000 fr. bij 18 % blijvende invaliditeit van een 52-jarige souschef bij een bank, waarvan men zich, gezien zijn op zijn leeftijd nog relatief lage functie, kan afvragen of hij überhaupt nog enige bevordering zou hebben gekregen; 635.000 fr. bij overlijden van een 39-jarige universitair en gunstig geplaatste bediende, eveneens bij een bank ... Deze en zoveel andere vergelijkingen laten wel even twijfelen aan de billijkheid van sommige schadebegrotingen.

c) Toekomstige indexverhoging - Diversiteit

Inzake toekomstige schade stelt men een zelfde diversiteit vast bij de eventuele verhoging van het basisinkomen op grond van de al dan niet te verwachten indexstijgingen: sommige magistraten stellen vast dat een toekomstige muntontwaarding aleatoir is en de zekerheidsgraad van deze schade dus te klein is om voor vergoeding in aanmerking te komen (zie verder nr. 6: Hof Antwerpen, 18 mei 1979; nr. 20: Hof Brussel, 30 november 1977; in dezelfde zin Hof Luik, 11 oktober 1968, *Bull. Ass.*, 1968, 93; Hof Gent, 25 januari 1975, *R.W.*, 1974-75, 2141); anderen menen dat een verstandige belegging de gevolgen van een eventuele muntontwaarding moet opvangen (Hof Gent, 24 november 1970, *R.G.A.R.*, 1971, nr. 8639; Hof Luik, 8 januari 1975, *Verz.*, 1975, 487; Hof Antwerpen, 17 maart 1975, *R.W.*, 1974-75, 2349).

Nog andere rechters matigen hun begrotingen van toekomstige schade omdat ze vaststellen dat de economische omstandigheden moeilijke periodes van werkloosheid en sociale onzekerheid laten voorzien (zie nr. 6: Corr. Charleroi, 27 juni 1977; Hof Gent, 20 november 1978; in dezelfde zin Hof Luik, 20 maart 1975, *R.G.A.R.*, 1977, nr. 9715); zelfs een daling van de index is mogelijk (Corr. Brussel, 14 december 1976, *Verz.*, 1976, 831).

En inderdaad kan men zich de vraag stellen welke zekerheid er kan bestaan dat in de toekomst de zogenaamde sociale verworvenheden, zoals de binding tussen salaris en index, behouden zullen blijven. Dat een dergelijke vrees niet ongegrond is blijkt trouwens reeds uit de «anti-crisiswet» van 5 augustus 1978, die vele rustpensioenen in de overheidssector heeft verminderd, uit het feit dat zopas de cumulatie van vakantiegeld en ziekenfondsuitkeringen is afgeschaft, alsmede uit de omstandigheid dat weldra de

uitkering van het ziekenfonds inzake geneeskundige verzorging zal moeten worden verminderd of minstens gewijzigd.

Ten slotte zijn er nog rechtbanken die bij een blijvende invaliditeit de kapitalisatie berekenen, niet op basis van het inkomen ten tijde van de uitspraak, maar op basis van het inkomen ten tijde van de consolidatie (zie verder nr. 20: Rb. Brussel, 3 maart 1978; Pol. Ciney, 21 april 1978).

Desondanks schijnt een niet onbelangrijk gedeelte van de rechtspraak, vooral in Wallonië, verhogingen toe te kennen van 10 tot 20 % en zelfs meer om aldus de toekomstige muntontwaarding op te vangen (zie verder nr. 6: Hof Antwerpen, 30 juni 1977 - 10 %; Corr. Charleroi, 10 oktober 1977 - 15 %; zie verder nr. 20: Rb. Brussel, 3 maart 1978; Hof Bergen, 23 december 1977 - 23 %; Hof Bergen, 2 november 1978 - 20%; Corr. Bergen, 14 september 1979 - 10%; Pol. Bergen, 8 maart 1977 - 15%). We zeggen wel degelijk «schijnt ... toe te kennen»: immers een aandachtige lectuur en vooral een herberekening van het detail van de toegekende bedragen wijst erop dat vaak slechts een klein gedeelte van de toegekende verhoging dient om de toekomstige indexstijgingen op te vangen.

Zo wordt in het arrest van het Hof van Beroep te Bergen van 23 december 1977 het loon van april 1976 met ongeveer 23 % verhoogd; tussen april 1976 en december 1977 steeg de index echter reeds met 11 %. Op 2 november 1978 verhoogde hetzelfde hof het loon van april 1976 met ongeveer 20 %; tussen april 1976 en november 1978 steeg de index met 15 %. Nog steeds in hetzelfde hof werd het basisinkomen van een geneesheer, in 1972 overleden, in 1977 met ongeveer 16 % verhoogd om het gemiddelde inkomen tot 70-jarige leeftijd vast te stellen. In dezelfde periode steeg de index met bijna ... 50 % (Hof Bergen, 13 mei 1977, *R.G.A.R.* 1978, nr. 9967). Van een in 1975 overleden arbeider van 54 jaar werd anderhalf jaar later het basisinkomen met 8 % verhoogd. In dezelfde periode steeg de index met 10 % (Corr. Hoei, 3 november 1976, *J.L.*, 1976-77, 131, bevestigd door Hof Luik, 3 februari 1977, *Omnia*, 1978, 517).

Men mag derhalve niet al te vlug concluderen dat alle uitspraken waarin een bepaald percentage aan een bekend inkomen wordt toegevoegd, het inkomen ten tijde van de uitspraak verhogen om de toekomstige muntontwaarding mede in de vergoeding te berekenen. Vaak benadert immers het resultaat van de berekening zelfs niet het inkomen ten tijde van de uitspraak.

d) Huidig inkomen, andere kapitalisatiecoëfficiënt

Trouwens is het fout het inkomen ten tijde van de uitspraak en a fortiori dit inkomen verhoogd met de nog te verwachten inkomstenstijgingen, of die nu het gevolg zullen zijn van indexstijgingen, promoties of schaal aanpassingen, als basisinkomen te nemen voor de kapitalisatieberekening indien men voor deze berekening gebruik maakt van de kapitalisatiecoëfficiënt die van toepassing is op het tijdstip van overlijden of van consolidatie.

We merken in onze vorige kroniek reeds op dat het Hof van Cassatie een dergelijke berekeningswijze afkeurt omdat ze erop neerkomt de ontvanger van de vergoeding in een toestand te plaatsen alsof het slachtoffer reeds op de dag van het overlijden of van de consolidatie het salaris van het tijdstip van de uitspraak verdiende (Cass., 28 oktober 1974, *R.W.* 1974-75, 1497; 22 april 1976, *R.G.A.R.*, 1977,

nr. 9789; 27 september 1978, *onuitgegeven*, in zake De Wilde c/Winterthur). Inmiddels heeft het Hof van Cassatie nogmaals dit principe bevestigd in de volgende bewoordingen: «Overwegende dat het tegenstrijdig is zich te plaatsen op het tijdstip van de gerechtelijke uitspraak om het kapitaal, bestemd om de schade, spruitend uit het verlies van het gedeelte der beroepsinkomsten van het slachtoffer waarbij zijn rechthebbenden persoonlijk baat hadden, te bepalen en, te dien einde, als ramingsbasis van dit kapitaal te nemen enerzijds het jaarlijks loon dat het arrest beschouwt als datgene dat het slachtoffer zou hebben verdiend op het ogenblik dat gevonnis wordt over de schade indien het het ongeval ongedeerd zou hebben overleefd, te weten een loon van 549.643 frank, dat, volgens de andere vaststellingen van het arrest hoger blijkt te zijn dan wat het slachtoffer ontving op 17 oktober 1975, datum van zijn overlijden, en anderzijds de kapitalisatiecoëfficiënt voor een persoon met de leeftijd van het slachtoffer op 17 oktober 1975, datum van zijn overlijden ...» (zie nr. 6: Cass., 21 maart 1979).

Hoewel het Hof van Cassatie in zijn arrest van 28 oktober 1974 zegt dat, indien zonder enige verdere verduidelijking bij het basisloon van de datum van overlijden en met ingang van die datum verhogingen worden bijberekend, die slechts later zouden zijn gerealiseerd, een vergoeding wordt toegekend die hoger is dan de werkelijk geleden schade, moet men vaststellen dat met de door het Hof afgekeurde — maar desondanks door de feitenrechter meestal toegepaste — berekeningswijze het slachtoffer of zijn rechthebbenden niet een hogere, maar integendeel een lagere vergoeding van de werkelijk geleden schade toegewezen krijgen.

Het is immers duidelijk dat, wanneer op het tussen het overlijden en de uitspraak werkelijk geleden verlies een kapitalisatiecoëfficiënt wordt toegepast, een coëfficiënt die met terugwerkende kracht de vervroegde uitkering van een toekomstige jaarlijkse rente weergeeft, het gebruik van deze kapitalisatiecoëfficiënt het nominale bedrag van de reeds geleden en dus reeds bekende schade aanzienlijk vermindert en dat deze verdiscontering geenszins wordt opgevangen noch door de toevoeging aan het basisinkomen van de op het ogenblik van de uitspraak ingetreden index verhogingen, noch door het gebruik van de hogere kapitalisatiecoëfficiënt die gold voor de leeftijd bij overlijden. Dit moge o.a. blijken uit het voorbeeld, gehaald uit het arrest van 28 oktober 1974. Dit handelt over de schade van de weduwe van een slachtoffer dat op 31-jarige leeftijd overleed; de schade werd ongeveer drie jaar na het overlijden begroot en de feitenrechter had als loonbasis het onkomen genomen dat het slachtoffer zou hebben verdiend op 34-jarige leeftijd, nl. het inkomen bij het overlijden, verhoogd met de tussentijdse indexstijgingen van 34 %, en als kapitalisatiecoëfficiënt gebruikt die welke toepasselijk was op de leeftijd bij overlijden. Indien de jaarlijkse materiële schade van de weduwe ten tijde van het overlijden b.v. 300.000 fr. bedroeg, dan heeft de feitenrechter een kapitaal toegekend van $300.000 + 34 \% = 402.000 \times 16,2562$ (coëfficiënt Levie 31 jaar en 1 maand, 4,5 %) = 6.534.992 fr., welk bedrag dus volgens het Hof van Cassatie hoger zou zijn dan de werkelijk geleden schade. Indien de feitenrechter echter het loon dat het slachtoffer op 34 jaar zou hebben verdiend, zou hebben vermenigvuldigd met de coëfficiënt geldig op 34-jarige leeftijd, zou hij hieraan nog de niet verdisconteerde schade van de periode vóór de uitspraak, dus op de leef-

tijden van 31, 32 en 33 jaar, hebben moeten toevoegen en zou hij als vergoeding hebben toegekend:

402.000 x 15,5257 (Levie, 34 jaar, 4,5 %) =	6.241.331
+ schade op 31-jarige leeftijd	300.000
+ schade op 32-jarige leeftijd	± 335.000
+ schade op 33-jarige leeftijd	± 370.000
	7.246.331

zodat, althans in hoofdsom, volgens deze berekeningswijze de vergoeding hoger is dan volgens de door het Hof verworpen berekeningswijze.

Helemaal ongerijmd zou het zijn bij een kapitalisatie van een toekomstige schade wegens blijvende invaliditeit de coëfficiënt Levie, geldig op het tijdstip van de consolidatie, te gebruiken. Ongerijmd omdat de tafels van Levie immers rekening houden met de statistische mogelijkheid dat het slachtoffer zou overlijden vóór het einde van zijn lucratieve of waarschijnlijke overlevingsduur en dus met de waarschijnlijkheidsgraad van elke jaarlijkse uitkering. Indien het gaat om een kapitalisatieberekening ten gevolge van de materiële schade wegens blijvende invaliditeit, dan is het slachtoffer nog in leven op het tijdstip van de uitspraak en heeft het geen zin zijn overlijdenskansen in de periode tussen de consolidatie en de uitspraak in te calculeren. Zeker bij het gebruik van de tafels Levie moet dus de kapitalisatiecoëfficiënt die overeenstemt met de leeftijd bij de uitspraak gebezigd worden (in deze zin: zie verder nr. 20: Hof Bergen, 30 juni 1978).

e) Geconsolideerde schade - Indexaanpassing

Dat om het nadeel dat *na de uitspraak* zal ontstaan, te begroten de rechtbank haar berekeningen baseert op het inkomen ten tijde van de uitspraak is, mits gebruik wordt gemaakt van de kapitalisatiecoëfficiënt van toepassing op hetzelfde tijdstip, niet meer dan logisch en billijk en bovendien in overeenstemming met de leer van het Hof van Cassatie dat reeds verschillende malen heeft bepaald dat de feitenrechter bij de beoordeling van de geleden schade zich dient te stellen op het ogenblik van zijn uitspraak (Cass., 24 februari 1966, *Pas.*, 1966, I, 658; 24 oktober 1972, *Pas.*, 1973, I, 194; 1 juni 1976, *R.W.*, 1976-77, 212).

Evenzeer kan hij de toekomstige inkomstenstijgingen in aanmerking nemen indien dit toekomstig nadeel voldoende zeker is om vatbaar te zijn voor een onmiddellijke begroting (Cass., 8 januari 1974, *Arr. Cass.*, 1974, 506).

Gaat het niet om een toekomstige, maar om een *reeds geleden nadeel*, dan moet, zoals hierboven is gezegd, de schade echter begroot worden rekening houdend met het reële inkomen dat het slachtoffer had kunnen verdienen. Dit geldt echter niet alleen bij de begroting van de schade wegens een blijvende arbeidsongeschiktheid of wegens overlijden, maar ook en vooral bij de beoordeling van de schade wegens inkomstenverlies tijdens een tijdelijke arbeidsongeschiktheid. Dit wil zeggen dat de schadevergoeding wegens inkomstenverlies tijdens een tijdelijke arbeidsongeschiktheid niet mag worden verhoogd met de tussen het ongeval en de uitspraak ingetreden indexverhogingen, zoals een appèlarrest het wel heeft gedaan (zie verder nr. 20: Hof Bergen, 30 juni 1978). Inderdaad, de regel volgens welke de rechter zich op de dag van zijn uitspraak moet stellen om de schade te begroten, houdt niet de verplichting in het bedrag van de vergoeding te bepalen alsof alle schade

zich die dag zou hebben voorgedaan. De regel houdt intengedeel in dat de rechter ten tijde van zijn uitspraak moet onderzoeken wanneer en hoe de schade zich geconsolideerd heeft of zich zal consolideren, d.w.z. wanneer en hoe de omvang van de schade vastgesteld wordt of vastgesteld zal worden in een zeker aantal franken, zodat de terugbetaling van dit aantal franken het vermogen van de schadelijder herstelt in de toestand waarin het zou zijn geweest indien het schadeverwekkend feit niet had plaatsgehad. Zo zal de rechter de uitgaven die het slachtoffer heeft gedaan voor de herstelling van zijn wagen, vergoeden op basis van de ten tijde van het ongeval opgestelde herstellingsfactuur of op basis van de uitgegeven vervangingswaarde, zonder dit bedrag aan te passen aan het indexcijfer ten tijde van de uitspraak, omdat de schade op het ogenblik van de betaling werd uitgedrukt in een welbepaald, onveranderlijk bedrag. Op dezelfde wijze zal het tijdens de tijdelijke arbeidsongeschiktheid geleden inkomstenverlies billijk vergoed worden door de toekenning van een som die gelijk is aan het nominale bedrag van de inkomstenderving.

Indien in deze gevallen het bedrag van de geleden schade aangepast zou worden aan het nieuwe indexcijfer, zoals het Hof van Beroep te Bergen het deed, zou de rechter een andere vaak door het Hof van Cassatie gestelde regel overtreden, de regel namelijk volgens welke bij de schadebegroting geen rekening mag worden gehouden met de na de schadeverwekkende daad ontstane gebeurtenissen die vreemd zijn aan de fout en aan de schade (Cass., 27 november 1961, *R.W.*, 1962-63, 495 ; 13 december 1965, *Pas.*, 1966, I, 503 ; 19 februari 1973, *R.W.*, 1973-74, 191, noot C). Indien intengedeel ten tijde van de uitspraak het beschadigde goed nog niet hersteld of vervangen werd, indien met andere woorden de schade zich nog niet heeft gekristalliseerd op een welbepaald bedrag, zal de rechter zijn vergoeding moeten berekenen met inachtneming van het bedrag dat nodig is voor de herstelling of de vervanging op het tijdstip van de uitspraak of zelfs op het vermoedelijke tijdstip van de herstelling of van de vervanging indien deze niet onmiddellijk kan plaatshebben. Dit probleem kan zich echter niet voordoen bij de begroting van de schade wegens inkomstenverlies tijdens een tijdelijke arbeidsongeschiktheid waarbij de schade zich heeft geconsolideerd onmiddellijk na het ongeval (zie ook onze noot onder het bovenvermelde arrest in *Verz.*, 1979, 213).

f) Morele schade - Indexaanpassing

Het probleem zal zich echter wel voordoen bij de begroting van de morele schade: hier immers is de schade nog niet hersteld, is nog geen genoegdoening verleend aan de schadelijder en zal de vergoeding dus moeten worden gewaardeerd volgens de op het tijdstip van de uitspraak geldende criteria. Zo kende de Burgerlijke Rechtbank te Luik op 5 september 1978 wegens morele schade tijdens de tijdelijke arbeidsongeschiktheid, ondergaan in 1967, een vergoeding toe van 250 fr. per dag, alsmede een vermengde morele en materiële schadevergoeding van 70.000 fr. voor 3 % blijvende invaliditeit, geconsolideerd eveneens in 1967 (zie verder nrs. 22 en 31). Zo ook kende een arrest van het Hof van Beroep te Luik van 21 februari 1978 aan de ouders van een niet inwonende, ongehuwde zoon, die bij een ongeval in 1963 in Zaïre om het leven kwam, een morele schadevergoeding toe van 100.000 fr. (zie verder nr. 3).

Dergelijke uitspraken voldoen aan de regel dat de rechter zich op de dag van zijn uitspraak moet stellen om het quantum van de vergoeding te bepalen en rekening moet houden met de sinds de onrechtmatige daad voorgevallen gebeurtenissen die niet vreemd zijn aan fout en schade.

g) Hertrouw

Een gebeurtenis die, inzake dodelijke ongevallen, vreemd is aan fout en schade is o.a. de hertrouw van de overlevende huwelijkspartner, althans volgens de leer van het Hof van Cassatie.

De feitenrechtters houden echter wel degelijk met dit concrete feit rekening omdat het zonder twijfel de materiële schade beïnvloedt en er dus niet vreemd aan is. Dit blijkt uit de in kracht van gewijsde gegane uitspraak van de Correctionele Rechtbank te Turnhout van 13 oktober 1978 (zie verder nr. 6), die zegt dat de rechtbank een vergelijking dient te maken tussen de economische toestand vóór het overlijden van het slachtoffer en die na het overlijden, en dit rekening houdend met alle feitelijke gegevens waarover men op het ogenblik van het vonnis kan beschikken, meer bepaald de hertrouw van de weduwnaar (in dezelfde zin: Hof Brussel, 6 april 1971, *R.G.A.R.*, 1971, nr. 8536, noot; Hof Gent, 10 april 1972, *Verz.*, 1972, 1062, noot R.B.; Corr. Hasselt, 26 maart 1976, *onuitgegeven*, in zake Maes c/Nijs).

Het is ons niet duidelijk waarom het Hof van Cassatie dergelijke in concreto schadebegrotingen steeds heeft afgekeurd (Cass., 29 september 1948, *J.T.*, 1949, 68, noot R. Piret; 27 november 1961, *R.G.A.R.*, 1963, nr. 6994 ; 13 december 1965, *Pas.*, 1966, I, 503 ; 19 februari 1973, *R.W.*, 1973-74, 191, noot C). Wat zijn immers gebeurtenissen die vreemd zijn aan de schade en waarmee dus geen rekening mag worden gehouden volgens het Hof van Cassatie, maar die toch diezelfde schade in concreto wijzigen? Wat is het essentiële verschil tussen de weduwe die hertrouwt en aldus een einde maakt aan haar inkomstenverlies en de weduwe die overlijdt vóór de einduitspraak, waardoor eveneens een einde wordt gemaakt aan het inkomstenverlies? In dit laatste geval nochtans laat een arrest van het Hof van Cassatie toe te besluiten dat het overlijden van de weduwe niet vreemd is aan de schade, zodat de rechter ten gronde ermee rekening moet houden (Cass., 31 maart 1952, *Pas.*, 1952, I, 489). Een ander arrest besliste dat, zo het slachtoffer overlijdt in de loop van het geding aan een oorzaak die vreemd is aan de schadeverwekkende daad, de schade niet meer bepaald wordt door de duurtijd van de vermoedelijke overleving, maar intengedeel door de datum van overlijden, aangezien een probabiliteitsberekening slechts verantwoord is bij ontbreken van zekerheid (Cass., 20 juni 1977, *R.G.A.R.*, 1978, nr. 9961).

De leer van het Hof van Cassatie is op dit punt bijzonder onduidelijk en had dan ook ernstige kritiek te verduren (R. Piret, noot onder Cass., 29 september 1948, *J.T.*, 1949, 68; J. Fonteyne, noot onder Cass., 31 maart 1952, *R.G.A.R.*, 1953, nr. 5242).

h) Toerekening van het overlevingspensioen

Een ander element dat evenzeer in concreto de schade beïnvloedt, maar waarmee geen rekening mag worden gehouden bij de begroting van de schade bij overlijden, is het aan de langstlevende echtgenoot uitgekeerde overlevingspensioen: schadevergoeding en overlevingspensioen heb-

ben immers een verschillende oorzaak en voorwerp. Dit probleem heeft aan actualiteit ingeboet sinds het Hof van Cassatie, in antwoord op de ernstige kritiek waaraan deze zienswijze was blootgesteld op het einde van de zestiger jaren, in een in voltallige zitting gewezen arrest van 25 mei 1971 (o.a. *R.W.*, 1971-72, 1060) zijn sinds 1937 ongewijzigde stelling heeft bevestigd.

Deze stellingname moest nog in enkele latere cassatiearresten, die echter zelfs geen verdere publikatie meer kregen dan in *Pasicrisie* en in *Arresten van Cassatie*, herhaald worden, maar sinds het arrest van 29 mei 1974 (*Pas.*, 1974, I, 1000) is het probleem niet meer voorgelegd aan het Hof of zijn althans geen arresten meer gepubliceerd. Het probleem komt echter nog wel sporadisch, als in een late oprisping, naar boven bij de lagere rechtbanken, zoals in het vonnis van de Correctionele Rechtbank te Charleroi van 10 oktober 1977 (zie verder nr. 6). Deze uitspraak volgt de zienswijze van het Hof van Cassatie, al wordt dit op een nogal onhandige manier uitgedrukt met de overweging «dat het recht op de betaling van het overlevingspensioen niet het herstel uitmaakt van de schade veroorzaakt door de onvrijwillige doding; dat, om reden van de onderscheiden juridische oorzaak, het economisch voordeel, dat de betaling van het overlevingspensioen verschaft, vreemd is aan het misdrijf...». Het vonnis verwacht blijkbaar oorzaak met voorwerp: de vergoeding vindt haar oorzaak in de onrechtmatige daad, het pensioen in de sociale wetgeving en in het arbeidscontract; het voorwerp van de vergoeding is het herstel van de schade, het pensioen heeft niet tot voorwerp de schade te herstellen.

Men kan dit vonnis nog vergelijken met de uitspraak van het Hof van Beroep te Bergen van 19 januari 1979 (zie verder nr. 6) dat (althans volgens de publikatie in *Omnia*, waarin de gegevens vollediger zijn dan in de publikatie in *De Verzekering*) geen materiële schade erkent bij een erkend natuurlijk kind, omdat dit het genot had van een maandelijks geïndexeerde rente vanwege zijn vaders werkgever, de N.M.B.S., en van kinderbijslagen als wees. Hier wordt dus wel een uitkering die, juist zoals het overlevingspensioen van de langstlevende echtgenoot, een andere oorzaak en voorwerp heeft dan de schadevergoeding, toegerekend op de vergoeding. Wellicht terecht in een in concreto schadebegroting, maar ongetwijfeld in strijd met de leer van het Hof van Cassatie.

i) Economische waarde van de huishoudelijke arbeid

Hetzelfde vonnis van de Correctionele Rechtbank te Charleroi valt ook nog op door de toekenning van een forfaitaire vergoeding wegens het verlies van de huishoudelijke waarde ... van de man! Hoewel per uitzondering al wel eens een vergoeding wordt toegekend wegens het verlies of de vermindering van de extra-professionele activiteiten van de man, is het naar ons weten de eerste maal dat hij door een rechtbank zo duidelijk een huishoudelijke waarde krijgt toegemeten, al is het al wel gesuggereerd in de rechtsleer (M. Bonheure-Fagnart, «La valeur économique du travail ménager», *R.G.A.R.*, 1975, nr. 9471). Het geval leende er zich wel toe: het slachtoffer was nl. invalide en kon dus klaarblijkelijk, zegt het vonnis, een relatieve hulp verschaffen aan zijn echtgenote in het huishouden. Het forfaitaire bedrag, dat wordt toegekend, stemt echter, na herberekening, slechts overeen met ... 27 fr. per dag.

Toch is dit nog altijd meer dan de waarde die sommige rechtscolleges hechten aan het huishoudelijk werk van de buitenshuis werkende vrouw. Het Hof van Beroep te Bergen weigerde immers in een arrest van 14 september 1979 elke vergoeding wegens verlies of vermindering van de economische waarde van een huisvrouw-arbeidster die meer dan vijf maanden volledig arbeidsongeschikt was geweest en 10 % blijvende invaliditeit overhield (zie verder nrs. 23 en 32; in dezelfde zin *Mil. Ger.*, 17 maart 1971, *R.W.*, 1971-72, 276; Hof Brussel, 20 oktober 1975, *R.G.A.R.*, 1977, nr. 9715 M). Een zelfde mening schijnt het Hof van Beroep te Antwerpen te zijn toegedaan in een arrest van 21 juni 1978, hoewel uit de gepubliceerde tekst niet duidelijk blijkt of de vergoeding wel degelijk gevorderd werd (zie verder nr. 9).

Met een dergelijke zienswijze wordt uit het oog verloren dat, zo een vrouw met een beroep een kleiner aantal uren aan haar huishouden besteedt dan de full-time huisvrouw, haar economische waarde alleen dan lager is wanneer ze zich in haar huishoudelijke taken laat bijstaan door een huishoudster of door haar familieleden, wat uiteraard meestal het geval zal zijn; maar zelfs in deze laatste veronderstelling blijft ze een economische waarde als huisvrouw houden. De vrouw met een buitenhuisberoep — en vrouwelijke advocaten en magistraten zullen ons zeker niet tegenspreken — is immers verplicht haar huishouden op een meer rationele en vooral vluggere en meer inspannende wijze te organiseren dan de huisvrouw zonder beroep die zich óók niet de hele dag met haar huishouden bezig houdt en haar taak al wel eens kan onderbreken voor een kopje koffie, een morgendje tennis of een middagje winkelen.

j) Tijdelijke arbeidsongeschiktheid zonder inkomstenverlies

Vonnissen die geen vergoeding toekennen wegens het verlies of de vermindering van de economische waarde of wegens de grotere inspanningen tijdens de huishoudelijke taken van de buitenshuis werkende vrouw, staan in schrille tegenstelling tot uitspraken die aan een loon- of weddetrekende wel een vergoeding toekennen voor zijn economische waardevermindering en zijn grotere fysieke inspanningen tijdens een tijdelijke arbeidsongeschiktheid zonder inkomstenverlies.

Laten wij er eerst even aan herinneren dat het recht op vergoeding wegens materiële schade voortspuitende uit een arbeidsongeschiktheid niet beïnvloed wordt door de omstandigheid dat het slachtoffer zijn loon of wedde blijft ontvangen (*Cass.*, 12 februari 1968, *Pas.*, 1968, I, 721; 5 mei 1971, *R.G.A.R.*, 1972, nr. 8936; 10 april 1972, *R.G.A.R.*, 1973, nr. 9060), maar dat nochtans een slachtoffer dat èn volledig arbeidsongeschikt is èn zijn inkomsten blijft genieten geen materiële schade ondergaat: er kan immers geen sprake zijn van verhoogde inspanningen aangezien de volledige arbeidsongeschiktheid het slachtoffer belet enige arbeid uit te voeren en derhalve enige bijkomende inspanning te leveren en er kan evenmin aangenomen worden dat het een economische waardevermindering ondergaat aangezien het salaris in zijn geheel wordt uitbetaald (*Cass.*, 5 oktober 1970, *R.G.A.R.*, 1971, nr. 8734, noot J.F.; in dezelfde zin *Cass.*, 30 november 1970, *R.G.A.R.*, 1972, nr. 8763; ook in dezelfde zin t.o.v. een gesubrogeerde werkgever: *Cass.*, 17 maart 1971, *Verz.*, 1973, 655).

Van deze laatste regel wordt een juiste toepassing gemaakt in het vonnis van de Burgerlijke Rechtbank van

Brussel van 3 maart 1978 (zie verder nr. 30); het maakt ook een juiste toepassing van de eerste regel door een vergoeding toe te kennen wegens de verhoogde inspanningen die het slachtoffer leverde om tijdens de gedeeltelijke tijdelijke arbeidsongeschiktheid zijn normale taak te volbrengen.

Wat wij echter niet begrijpen zijn de redenen die de rechtbank ertoe aanzetten te beweren dat «met het oog op het herstel van de materiële schade, voortvloeiend uit de gedeeltelijke tijdelijke arbeidsongeschiktheid, de beroepsinkomsten van het slachtoffer in casu de enige objectieve en concrete basis vormen van een billijke vergoeding». Dit is naar onze mening niet juist: de objectieve en concrete basis wordt niet gevormd door de beroepsinkomsten, maar integendeel door de ernst der kwetsuren en de graad van arbeidsongeschiktheid, die de aard der bijkomende inspanningen bepalen. De schade bepalen op grond van een reeds ontvangen wedde zou erop neerkomen de vergoeding van de schade, die dezelfde is voor alle slachtoffers die in dezelfde omstandigheden gelijkaardige kwetsuren hebben opgelopen en gelijkaardige bijkomende lichamelijke inspanningen moeten leveren, te laten afhangen van het professioneel en sociaal niveau van het slachtoffer en niet van de opgelopen verwondingen (Corr. Brussel, 22 juni 1975, *R.G.A.R.* 1976, nr. 9611; in dezelfde zin: Hof Brussel, 22 oktober 1975, *R.G.A.R.*, 1977, nr. 9715 M; Corr. Kortrijk, 11 januari 1977, *R.W.* 1978-79, 520; Pol. Charleroi, 20 juni 1975, *R.G.A.R.* 1976, nr. 9635; Pol. Luik, 3 januari 1977, *R.G.A.R.*, 1978, nr. 9879).

Indien bij een gedeeltelijke tijdelijke arbeidsongeschiktheid het slachtoffer volledig het werk hervat en derhalve geen inkomsten derft, dan kan men, evenmin als in het geval van een gehele tijdelijke arbeidsongeschiktheid zonder inkomstenverlies, zoals gesteld in het bovenvermelde cassatiearrest van 5 oktober 1970, spreken van een economische waardevermindering: deze waardevermindering is onbestaand in het op het ogenblik van het ongeval uitgeoefende beroep, het enige ten overstaan waarvan de schade kan worden geraamd bij een tijdelijke arbeidsongeschiktheid; men kan m.a.w. geen vergoeding eisen voor een vermogensschade (uitzondering gemaakt uiteraard voor de geldelijke uitgaven wegens medische en andere kosten en voor de eventuele extra-professionele vermogensschade): deze schade bestaat niet omdat er geen geldelijk verlies wordt geleden. Wat wel kan worden aangevoerd, is een materiële schade van een andere aard, nl. die welke het slachtoffer lijdt ten gevolge van het intensiever gebruik van zijn resterend fysiek potentieel. Deze schade stelt geen vermogensverlies voor, het is een lichamenlijk materiële schade zonder enig patrimoniaal aspect. Het Hof van Cassatie hoedt er zich trouwens voor in dergelijke aangelegenheden van tijdelijke arbeidsongeschiktheid te spreken van vermogensschade; steeds wordt de uitdrukking materiële schade gebruikt (op één uitzondering na: Cass., 10 november 1969, *R.G.A.R.*, 1971, nr. 8585, noot).

Zoals inzake een blijvende fysieke handicap het Hof van Cassatie een onderscheid maakt tussen de begrippen arbeidsongeschiktheid en invaliditeit (Cass., 3 november 1969, *R.G.A.R.* 1971, nr. 8626, noot), zo ook moet inzake tijdelijke arbeidsongeschiktheid een gelijkaardig onderscheid gemaakt worden. Het onderscheid in tijdelijke arbeidsongeschiktheid tussen deze twee soorten schade, enerzijds de zuivere vermogensschade en anderzijds de

materiële schade zonder patrimoniaal aspect, die we haast een extra-patrimoniale materiële schade zouden durven te noemen, mag naar onze mening niet beperkt blijven tot een zuiver theoretisch onderscheid. Het moet zich integendeel ook uiten op het praktische vlak van de begroting van de schade, m.a.w. op het vlak van de toe te kennen bedragen.

Dat de vermogensschade niet anders kan worden begroot dan op basis van het bedrag waarmee het vermogen ten gevolge van de onrechtmatige daad is verminderd, is evident: wat vergoed moet worden, is de aantasting van het vermogen in de mate, niet meer, niet minder, dat het vermogen is aangetast. Indien het vermogen van het slachtoffer echter niet is aangetast, indien het slachtoffer geen inkomstenverlies lijdt, indien er dus geen economisch verlies is, dan mag naar onze mening bij een gedeeltelijke tijdelijke arbeidsongeschiktheid de rechter deze materiële schade niet begroten op basis van de economische waarde, het inkomen, maar moet hij dit doen ex aequo et bono met inachtneming, niet van het inkomen, maar van het enig element dat in casu de schade bepaalt, nl. de lichamenlijke inspanningen die het slachtoffer zich in het gegeven beroep heeft getroost om dezelfde prestaties, minstens hetzelfde inkomen te bereiken als ten tijde van het ongeval. Bij gebreke aan vermogensschade kan immers op geen enkele manier gerechtvaardigd worden dat b.v. twee bedienden met een zuiver sedentair beroep, die beiden een beenkwaal opgelopen, maar ondanks hun gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid toch hun werk à 100 % uitvoerden, verschillende bedragen toegekend zouden krijgen, alleen omdat hun wedde verschilt. Evenmin zou kunnen worden goedgekeurd dat een arbeider en een bediende met gelijkaardige verwondingen, maar met zwaardere inspanningen voor de arbeider dan voor de bediende, beiden een zelfde vergoeding zouden krijgen omdat toevallig hun inkomen hetzelfde is.

k) Tijdelijke arbeidsongeschiktheid - Bruto/netto?

Het hierboven besproken vonnis van de Burgerlijke Rechtbank te Brussel van 3 maart 1978 kent niet alleen vergoedingen toe op basis van het inkomen tijdens de gedeeltelijke tijdelijke arbeidsongeschiktheid zonder inkomstenverlies, maar doet dit bovendien op basis van het bruto belastbaar inkomen, omdat, zo meent de rechtbank, deze vergoedingen belastbaar zijn. Maar art. 26, 3°, W.I.B. bepaalt dat tot de van loon- en weddetrekkende belastbare bezoldigingen behoren de vergoedingen verkregen als geheel of gedeeltelijk herstel van een tijdelijke derving van bezoldigingen. Deze tekst lijkt ons toch wel duidelijk: om belastbaar te zijn moet de vergoeding in vervanging zijn gekomen, geheel of gedeeltelijk, van een tijdelijk gederfd inkomen. Een zelfde regel wordt trouwens gesteld door art. 32bis inzake blijvende arbeidsongeschiktheid: alleen vergoedingen voor een effectieve inkomstenderving zijn belastbaar. Het feit dat de artt. 26 en 32bis aan de bepaling van de belastbare inkomsten toevoegen «ongeacht de schuldenaar, de benaming en de wijze waarop ze worden vastgesteld en toegekend» verandert niets aan de omstandigheid dat vergoedingen die de materiële schade herstellen, niet belastbaar zijn indien ze niet het herstel beogen van een inkomstenderving.

Uiteraard staat het de rechter vrij de materiële schade zonder inkomstenverlies te begroten op het bruto belastbaar inkomen, zelfs op het bruto inkomen. Het lijkt ons

echter verkeerd als motief hiervoor op te geven dat de vergoeding, die niet in vervanging komt van een gederfd inkomen, belastbaar zou zijn.

Indien de vergoeding integendeel wel het herstel van een inkomstenverlies beoogt, willen wij erop wijzen dat de financiewet van 29 november 1978 een belangrijke wijziging heeft gebracht in de belastbaarheid van dergelijke vergoedingen, in die zin dat het vervangingsinkomen, zonder onderscheid of dit zijn oorzaak vindt in het sociaal dan wel in het gemene recht, voor een belangrijk gedeelte vrijgesteld wordt van belasting. Inderdaad in plaats van de forfaitaire aftrekken voor beroepsonkosten en van het abatement van 10.000 fr. is op deze vergoedingen een bijzonder abatement, dat kan gaan tot 135.000 fr., van toepassing. Het gevolg hiervan is dat de verkrijger van een vergoeding wegens inkomstenverlies fiscaal sterk bevoordeeld wordt t.o.v. de verkrijger van gewone beroepsinkomen. Om zich hiervan te overtuigen hoeft men slechts een vergelijking te maken tussen een belastbaar beroepsinkomen van 500.000fr. en een vergoeding van hetzelfde bedrag, dat in de plaats zou komen van dit beroepsinkomen. De belastingplichtige, die een beroepsinkomen van 500.000 fr., na aftrek van de sociale bijdragen, aangeeft, trekt van dit bedrag het forfait voor beroepsonkosten, in casu 55.000fr., af, alsmede het normale abatement van 10.000fr.: zijn netto belastbaar inkomen zal dus bedragen: $500.000 - 55.000 - 10.000 = 435.000$ fr. Met b.v. twee personen ten laste zal de belasting 101.730fr. bedragen. Indien ten gevolge van een inkomstenverlies van 12 maanden tijdens hetzelfde kalenderjaar dezelfde belastingplichtige een aangifte doet van 500.000fr. als inkomsten in de vorm van vergoedingen, zal het netto belastbaar bedrag bedragen: $500.000 - 135.000 = 365.000$ fr.; de belasting op dit bedrag zal 73.945fr. bedragen, dus 27.785fr. minder dan de belasting die de normale beroepsinkomen treft. In werkelijkheid zal het verschil nog groter zijn, aangezien in de vergoeding normaliter de dagvergoeding, uitgekeerd door het ziekenfonds, begrepen zal zijn en deze dagvergoeding slechts voor 90 % wordt opgenomen in het bruto belastbaar inkomen.

Sinds de programmawet van 5 januari 1976 de vergoedingen wegens tijdelijke inkomstendering belastbaar heeft gesteld, is het gebruikelijk geworden in de rechtspraak deze vergoedingen te berekenen op basis van het bruto inkomen, eventueel onder aftrek van de sociale bijdragen. Nu door de wetgeving van 29 november 1978 diezelfde vergoedingen in een belangrijke mate ontlast zijn en de verkrijger van een vergoeding, berekend op bruto basis, derhalve een belangrijke belastingwinst realiseert, lijkt het ons billijk dat in de begroting van deze schade rekening wordt gehouden met de gewijzigde fiscale toestand van een arbeidsongeschikt slachtoffer. Hoe men met deze nieuwe fiscale toestand rekening kan houden, hebben wij uitgebreid uiteengezet in een noot onder Hof Antwerpen, 27 oktober 1977 (*R.G.A.R.*, 1979, nr. 10094).

I. Vakantiegeld en het K.B. van 8 januari 1980

Nog steeds in het hierboven besproken vonnis van de Burgerlijke Rechtbank te Brussel van 3 maart 1978 wordt de vergoeding berekend op het jaarinkomen, d.w.z. met inbegrip van het vakantiegeld. Betreffende dit vakantiegeld heeft het Hof van Cassatie in zijn arrest van 5 december 1978 (zie verder nr. 30) de toekenning wegens verlies van

vakantiegeld afgekeurd omdat dit verlies ... niet bestaat, ten minste indien de arbeidsongeschiktheid niet langer duurt dan 12 maanden, tenzij het gaat om een arbeidsongeval, in welk geval de hele duur van de volledige arbeidsongeschiktheid en de eerste twaalf maanden arbeidsongeschiktheid van minimum 66 % worden gelijkgesteld met gewerkte dagen. Het Hof stelt inderdaad vast dat de dagen arbeidsonderbreking gelijkgesteld worden met arbeidsdagen in zoverre de arbeidsonderbreking niet langer duurt dan twaalf maanden en dat derhalve voor deze eerste twaalf maanden het vakantiegeld verschuldigd is, hetzij door de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie of een vakantiefonds, hetzij door de werkgever, naargelang het slachtoffer arbeider of bediende is, zodat in deze mate geen schade wegens verlies aan vakantiegeld wordt geleden.

Zó algemeen uitgedrukt is dit arrest onnauwkeurig: het laat immers na het onderscheid tussen bedienden en arbeiders door te trekken.

Bedienden lijden geen verlies aan vakantiegeld indien de arbeidsongeschiktheid niet langer duurt dan 12 maanden, de eerste maand, tijdens welke het gewaarborgd maandsalaris wordt uitbetaald, niet meegerekend. Wat ook in de loop van het jaar vóór het vakantiejaar de duur van de arbeidsongeschiktheid is geweest, de werkgever blijft steeds het enkel en het dubbel vakantiegeld verschuldigd. Aan de bediende die gedurende heel het kalenderjaar in dienst is geweest — arbeidsgeschied of niet — betaalt de werkgever het enkelvoudig vakantiegeld, dit is de normale bezoldiging tijdens de vakantiedagen, en het dubbel vakantiegeld, dit is 85 % van de maandwedde van de maand waarin de vakantie aanvang neemt.

De arbeider kan echter wel een verlies lijden omdat zijn vakantiegeld voor de periode van arbeidsongeschiktheid niet zal worden berekend op zijn werkelijk loon, maar integendeel op een fictief loon. Het fictieve loon zal meestal lager liggen dan het effectieve loon. Het is op dit fictief loon dat de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie het vakantiegeld van 14 % met betrekking tot de periode van arbeidsongeschiktheid berekent; deze 14 % worden nog verhoogd met 0,80 % ten laste van de werkgever.

Voor het dienstjaar 1978, vakantiejaar 1979, bedroeg het fictieve loon per week 5.310, respectievelijk 4.080 fr., naargelang het gaat om een man of een vrouw van meer dan 21 jaar. Andere lagere bedragen zijn vastgesteld voor arbeiders van minder dan 21 jaar en voor leerjongens.

Een recent koninklijk besluit van 8 januari 1980 (*Stbl.* 1 februari 1980) wijzigt in belangrijke mate het bestaande stelsel inzake het vakantiegeld van *arbeiders*. Vanaf het dienstjaar 1979, vakantiejaar 1980, wordt het fictieve loon, waarop het vakantiegeld dat betrekking heeft op de wegens arbeidsongeschiktheid gelijkgestelde dagen wordt berekend, niet meer forfaitair, maar integendeel op grond van de bezoldiging vastgesteld. Het fictieve dagloon wordt nu gelijkgesteld met 80 % van het gemiddelde dagloon dat het slachtoffer tijdens het dienstjaar verdiende vóór de aanvang van de arbeidsongeschiktheid, maar zonder dat deze 80 % meer dan 1.000 of 800 fr. per dag mag overschrijden naargelang de werknemer 18 jaar is of jonger op 31 december van het dienstjaar (er wordt eindelijk geen onderscheid meer gemaakt tussen de geslachten). De bedragen van 1.000 en 800 fr. zijn, zoals alle andere bedragen en aantallen in de wetgeving op de jaarlijkse vakantie naar analogie met art. 35 van het K.B. van 30 maart 1967, vastgesteld in functie van een zesdaagse werkweek. Indien de arbeider in

het stelsel van de vijfdaagse werkweek valt, worden de maxima 1.200 en 960 fr. Om verwarring te vermijden is het duidelijker te spreken van een maximum fictief weekloon van 6.000 en 4.800 fr.

Het gemiddeld dagloon is gelijk aan het totaal van de vóór de aanvang van de arbeidsongeschiktheid uitbetaalde lonen, vermeerderd met 8 % (men weet dat voor de berekening van de RSZ-bijdragen van een arbeider het loon steeds met 8 % wordt verhoogd ten einde de 48 werkweken tijdens welke de bijdragen berekend worden, gelijk te stellen met de 52 weken van een bediende), gedeeld door het aantal bezoldigde dagen en vakantiedagen. Ook hier is het handiger te delen door het aantal weken i.p.v. dagen.

Het aantal in de berekening op te nemen vakantiedagen is volgens een aan het K.B. toegevoegde lijst beperkt tot ongeveer 1/11 van het aantal bezoldigde dagen; dit houdt in dat, wanneer een arbeider b.v. in januari van het dienstjaar twee weken (= 12 dagen) werkt en daarna drie weken verlof neemt, slechts rekening wordt gehouden in de berekening met 1 dag verlof.

In de vroegere regeling, waarin het fictieve dagloon forfaitair zonder inachtneming van de werkelijke bezoldiging werd vastgesteld, ontving een arbeider, waarvan het werkelijk loon lager was dan het fictieve loon, een hoger vakantiegeld voor de gelijkgestelde dagen dan voor de arbeidsdagen; indien zijn werkelijk loon hoger was dan het fictief dagloon, leed hij een verlies.

In de nieuwe regeling, waarin het fictieve loon wordt vastgesteld op basis van de werkelijke bezoldiging, zal daarentegen altijd een verlies worden geleden, omdat het fictieve loon beperkt is tot 80 % van het werkelijke loon, bovendien met een algemeen maximum van 6.000 of 4.800 fr. per week.

Voorbeeld: een arbeider van 18 jaar of ouder werkt in het dienstjaar 1979 14 weken van vijf werkdagen en ondergaat dan een arbeidsongeschiktheid van 5 weken. De eerste week arbeidsongeschiktheid valt onder toepassing van de wetgeving op het gewaarborgd weekloon, zodat gedurende 15 weken bezoldiging wordt betaald en gedurende vier van de vijf weken arbeidsongeschiktheid geen sociale bijdragen worden betaald door de werkgever. Zijn bezoldiging voor 15 weken bedraagt 90.000 fr.

Het basisbedrag voor de berekening van de sociale bijdragen is gelijk aan $90.000 + 8\% = 97.200$ fr. Dit bedrag is te delen door het aantal bezoldigde dagen of, wat eenvoudiger is, door het aantal bezoldigde weken. Men maakt dus de bewerking $97.200 : 15 = 6.480$ fr. Dit laatste bedrag stelt het gemiddelde weekloon voor tijdens 15 bezoldigde weken.

Het fictieve weekloon is gelijk aan $80\% \times 6.480 = 5.184$ fr.; van dit bedrag, dat onder het maximum van 6.000 fr. blijft, zal aan de arbeider in 1980 een vakantiegeld uitgekeerd worden van 14 % door het vakantiefonds en van 0,80 % door de werkgever, dus in totaal $14,80\% \times 5.184 \times 4$ weken = 3.069 fr.

Indien de arbeider niet arbeidsongeschikt zou zijn geweest, zou zijn vakantiegeld hebben bedragen $14,80\% \times 6.480 \times 4$ weken = 3.836 fr., dus 767 fr. of 20 % meer.

Om het verlies aan vakantiegeld tijdens een tijdelijke arbeidsongeschiktheid te berekenen komt het er in de praktijk grosso modo op neer:

- 1) het gekende bruto weekloon ten tijde van het schadeverwekkend feit
- 2) nochtans beperkt tot 6.944 fr. (na toevoeging van 8 % en

vermindering tot 80 % staat dit immers gelijk met het maximum fictieve weekloon van 6.000 fr.)

- 3) te vermenigvuldigen met het aantal weken arbeidsongeschiktheid min één (gewaarborgd weekloon)
- 4) er 8 % aan toe te voegen
- 5) hierop 14,8 % te berekenen
- 6) de schade te bepalen op 20 % van dit resultaat
- 7) eventueel het gedeelte van het bruto loon, dat het bedrag van 6.944 fr. overschrijdt, te verhogen met 8 %
- 8) hierop 14,8 % te berekenen
- 9) en dit resultaat uiteindelijk toe te voegen aan het resultaat sub 6.

Voorbeeld met dezelfde gegevens als hierboven:

- 1) 6.000
- 3) $\times 4 = 24.000$
- 4) $\times 1,08 = 25.920$
- 5) $\times 0,148 = 3.836$
- 6) $\times 0,20 = 736$

We spreken van een grosso modo berekening omdat geen rekening wordt gehouden met het eventueel lagere loon op een vroeger tijdstip van het dienstjaar of bij een andere werkgever, noch met de 1 % die door de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie wordt afgehouden van het vakantiegeld dat betrekking heeft op de gelijkgestelde dagen. We menen echter dat het zo al wel ingewikkeld genoeg is.

m) Coëfficiënt Levie

Ten slotte willen wij de lezer nog even wijzen op wat wij geloven een primeurtje te zijn bij de Vlaamse rechtscolleges: in een vonnis van de Correctionele Rechtbank te Antwerpen van 1 oktober 1979 (zie verder nr. 6) zegt de rechtbank dat de berekening van de vergoeding dient te geschieden «op grond van de in de Levie-tabellen (1968-1972) vaste annuïteiten aangegeven kapitalisatiecoëfficiënt, daar in deze berekeningsmethode op statistische basis rekening wordt gehouden met de mogelijkheden van overlijden tussen de definitieve beslissing (wat natuurlijk moet zijn «de leeftijd bij overlijden») en het einde van de in aanmerking genomen levensduur». Men moet haast tien jaar teruggaan om in Vlaanderen nog een gepubliceerde uitspraak te vinden waarin de voorkeur wordt gegeven aan de tafels Levie (Rb. Turnhout, 25 januari 1971, *R.G.A.R.* 1971, nr. 8663). Het is echter te betreuren dat de goede bedoelingen van de rechtbank niet uitgedrukt worden in de cijfers: het zijn immers niet de tafels Levie die gebruikt worden, maar integendeel de ... wiskundige tafels van vaste annuïteiten — waarom noemen wij die nog altijd de tafels Dillaerts, die wel sterftetafels opstelde maar geen kapitalisatiecoëfficiënten berekende? —, vaste annuïteitencoëfficiënten die nu ook gepubliceerd staan in de uitgave 1979 van de tafels van Levie na de coëfficiënten van de levensannuïteiten en van de tijdelijke levensannuïteiten! En in deze vaste annuïteitencoëfficiënten wordt geenszins rekening gehouden met de sterftetekansen. Door uit te gaan van de nog te verwachten levensduur, op basis waarvan de vaste annuïteitencoëfficiënten zijn opgesteld, i.p.v. van de leeftijd bij overlijden, op basis waarvan de coëfficiënten Levie zijn opgesteld, beging de rechtbank een schoonheidsfoutje ter waarde van 91.000 fr.

Dit vonnis kan vergeleken worden met het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 30 november 1977 (zie verder nr. 20) dat, gezien de evolutie van de industriële maatschappij, de lucratieve levensduur van een zelf-

standige apothekeres beperkt tot 60 jaar, maar niettemin de tafel van de levensannuïteiten toepast; het gebruik van de juiste tafels zou een resultaat hebben gegeven van 206.000

fr. minder. De verzekeraar had wat meer zorgvuldigheid mogen verwachten.

J. SCHRIJVERS

A. OVERLIJDEN

1. MORELE SCHADE ECHTGENOTEN

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer en geslacht	Beroep	Vergoeding
Corr. Charleroi 9 — 27 jun 77 RGAR 10069 Toegekend aan een pas gehuwde en drie maand zwangere vrouw.	25 M	vrachtwagen- chauffeur	250.000
Hof Antwerpen 7 — 18 mei 79 Onuitgegeven	31 V	vroedvrouw	150.000
Hof Gent 8 — 14 nov 78 Onuitgegeven	33 M	gastarbeider	125.000
Corr. Charleroi 9 — 10 okt 77 RGAR 10082 Toegekend aan weduwe met één minderjarig kind en twee meerderjarige mentaal gehandicapte kinderen.	48 M	invalides	200.000
Corr. Charleroi 10 — 23 jun 76 RGAR 10035	49 M	?	200.000
Corr. Antwerpen 9 — 1 okt 79 Onuitgegeven	52 V	huisvrouw	150.000
Hof Gent 11 — 20 nov 78 Onuitgegeven	53 M	arbeider	150.000
Corr. Aarlen 3 — 14 dec 77 Hof Luik 4 — 19 jun 79 Onuitgegeven	64 M id.	gepensioneerd rijkswachter id.	150.000 250.000
Corr. Gent 5 — 24 apr 78 Omnia 367	65 M	slager	125.000
Hof Antwerpen 7 — 18 mei 79 Onuitgegeven	69 M	groententeler	150.000
Hof Gent 11 — 9 jan 78 Omnia 85	82 M	gepensioneerd	120.000
Cassatie 2 — 19 dec 78 R. W. 78-79/1709 De vaststelling dat de <i>bijzit</i> nog steeds gehuwd was en sinds een tiental jaren met de getroffene samenleefde in concubinaat, zonder echtscheiding te hebben verkregen of gevorderd, sluit noodzakelijk in dat haar betrekkingen met de getroffene in strijd waren met haar verplichtingen uit een bestaand huwelijk en derhalve met wetsbepalingen van openbare orde. Het verlies van deze betrekkingen maakt derhalve een verlies van onrechtmatige voordelen uit en kan niet vergoed worden.	? M	?	0

Hof Bergen 5 — 19 jan 79

B.A. 239

Geen schadevergoeding aan gewezen *bijzit*, noch materiële, noch morele (leefden gescheiden sinds 11 maanden).

Hof Bergen 2 — 20 feb 79

B.A. 251

Geen schadevergoeding, noch materiële, noch morele, aan de weduwe indien het gezin ontwricht was, een eis tot echtscheiding hangende was en er geen uitzicht op verzoening bestond.

2. MORELE SCHADE KINDEREN

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer en geslacht	Beroep	Leeftijd kind inwonend (+) of niet inwonend (-)	Vergoeding
Corr. Charleroi 9 — 27 jun 77 RGAR 10069	25 M	vrachtwagenchauffeur	posthuum	175.000
Corr. Hasselt 2 — 26 mei 78 Omnia 371	25 V	arbeidster	minderj. +	100.000
Hof Antwerpen 8 — 21 jan 76 Onuitgegeven Gelijktijdig verlies van beide ouders.	± 30 M + V	schippers	2, 4, 7 +	300.000
Hof Antwerpen 7 — 18 mei 79 Onuitgegeven	31 V	vroedvrouw	? +	75.000
Hof Gent 8 — 14 nov 78 Onuitgegeven	33 M	gastarbeider	1, 3, 5 +	75.000
Hof Antwerpen 6 — 23 jun 77 RGAR 10012 Het slachtoffer, hoewel niet inwonend, bezocht regelmatig zijn kinderen. Hun morele schade is niet kleiner dan die van kinderen in normaal gezinsverband.	± 40 M	?	minderj. -	100.000
Hof Antwerpen 2 — 21 jun 78 Omnia 375	42 V	arbeidster	19 +	90.000
Corr. Hoei — 8 mar 78 J.L. 78-79/91 B.A. 477	± 45 V	?	2, 3, 6 + 9, 10, 12, 15 16, 17 - 12, 25, 26 -	100.000 40.000 20.000

De meerderjarige kinderen waren gehuwd; het slachtoffer was ontzet uit de ouderlijke macht wat de oudste tien kinderen betrof, met welk element de rechtbank rekening houdt bij de raming van de morele schade.

Corr. Charleroi 9 — 10 okt 77
RGAR 10082

48 M

invalidie

15 +
2 meerderj. +
meerderj. -

100.000
125.000
60.000

De 2 inwonende meerderjarige kinderen waren mentaal gehandicapt.

Hof Gent 11 — 20 nov 78.

Onuitgegeven

53 M

arbeider

? -

75.000

Corr. Aarlen 3 — 14 dec 77 Hof Luik 4 — 19 jun 78 <i>Onuitgegeven</i>	64 M	gepensioneerd rijkswachter	? -	50.000
Corr. Gent 5 — 24 apr 78 <i>Omnia 367</i>	65 M	slager	meerderj. + meerderj. -	75.000 60.000
Hof Antwerpen 7 — 18 mei 79 <i>Onuitgegeven</i>	69 M	groententeler	? -	75.000
Hof Gent 11 — 9 jan 78 <i>Omnia 85</i>	82 M	gepensioneerd	? + ? -	75.000 25.000
Hof Bergen 5 — 19 jan 79 <i>Omnia 219</i> Erkend natuurlijk kind	? M	arbeider N.M.B.S.	minderj. ?	100.000
Hof Luik 4 — 24 apr 79 <i>B.A. 261</i> Gelijktijdig verlies van beide ouders.	?	?	6 +	350.000

3. MORELE SCHADE OUDERS

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer en geslacht	Inwonend (+) of niet inwonend (-)	Vergoeding
Hof Luik 4 — 24 apr 79 <i>B.A. 261</i>	± 6 M	+	120.000
Corr. Charleroi 10 — 4 jan 78 <i>RGAR 10027</i>	7 M	+	200.000
Rb. Brugge 4 — 27 sep 79 <i>Onuitgegeven</i>	9 V	+	125.000
Rb. Turnhout 1 — 26 jun 78 <i>Onuitgegeven</i>	13 V	+	100.000
Hof Brussel 9 — 7 nov 78 <i>B.A. 78/593</i>	13 M	+	125.000
Hof Antwerpen 7 — 20 jan 78 <i>Omnia 89</i>	14 M	+	100.000
Corr. Dendermonde 6 — 4 dec 78 <i>Onuitgegeven</i>	16 M	+	75.000
Hof Brussel 1 — 17 apr 78 <i>Omnia 359</i>	19 M	+	150.000
Corr. Luik 12 — 19 mar 79 <i>B.A. 523</i>	19 M	+	175.000
Hof Antwerpen 7 — 9 mar 79 <i>Onuitgegeven</i>	20 M	+	100.000
Hof Gent 11 — 4 jan 78 <i>Omnia 87</i>	21 V	+	100.000
Rb. Brussel 7 — 15 jun 78 <i>Omnia 373</i>	23 M	-	150.000

Corr. Charleroi 9 — 27 jun 77 <i>RGAR 10069</i>	25 M	—	90.000
Hof Luik — 21 feb 78 <i>J.L. 78-79/161</i> Enig kind	± 25 M	—	100.000
Corr. Hasselt 2 — 26 mei 78 <i>Omnia 371</i>	25 V	—	50.000
Hof Antwerpen 8 — 21 jan 76 <i>Onuitgegeven</i> Toegekend voor gelijktijdig verlies van zoon en schoondochter.	± 30 M	—	100.000
Corr. Hoei — 8 mar 78 <i>J.L. 78-79/91</i> <i>B.A. 477</i>	± 45 V	—	40.000
Corr. Hasselt 2 — 27 apr 79 <i>Onuitgegeven</i> Gelijktijdig verlies van zoon en schoondochter.	46 M	?	125.000
Corr. Charleroi 9 — 10 okt 77 <i>RGAR 10082</i>	48 M	—	75.000
Hof Gent 11 — 20 nov 78 <i>Onuitgegeven</i>	53 M	—	75.000

4. MORELE SCHADE ZIJVERWANTEN

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer en geslacht	inwonend (+) of niet inwonend (-)	Vergoeding
Hof Luik 4 — 24 apr 79 <i>B.A. 261</i>	± 6 M	+	40.000
Corr. Charleroi 10 — 4 jan 78 <i>R.G.A.R. 10027</i>	7 M	+	50.000
Rb. Brugge 4 — 27 sep 79 <i>Onuitgegeven</i>	9 V	+	40.000
Rb. Turnhout 1 — 26 jun 78 <i>Onuitgegeven</i>	13 V	+	30.000
Hof Brussel 9 — 7 nov 78 <i>B.A. 78/593</i>	13 M	+	25.000
Hof Antwerpen 7 — 20 jan 78 <i>Omnia 89</i>	14 M	+	30.000
Corr. Dendermonde 6 — 4 dec 78 <i>Onuitgegeven</i>	16 M	+	20.000
		—	10.000
Corr. Luik 12 — 19 mar 79 <i>B.A. 523</i>	19 M	+	60.000
Hof Antwerpen 7 — 9 mar 79 <i>Onuitgegeven</i>	20 M	+	30.000

Hof Gent 11 — 4 jan 78 <i>Omnia 87</i>	21 V	+	10.000
		—	20.000
Rb. Brussel 7 — 15 jun 78 <i>Omnia 373</i>	23 M	—	75.000
Corr. Hoei — 8 mar 78 <i>J.L. 78-79/91</i> <i>B.A. 477</i>	± 45 V	—	5.000
Corr. Hasselt 2 — 27 apr 79 <i>Onuitgegeven</i> Gelijktijdig verlies van broer en schoonzuster.	46 M	—	25.000

5. MORELE SCHADE GROOTOUDERS / KLEINKINDEREN

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer en geslacht	Inwonend (+) of niet inwonend (-)	Vergoeding
Hof Luik 4 — 24 apr 79 <i>B.A. 261</i>	± 6 M	—	25.000
Rb. Brugge 4 — 27 sep 79 <i>Onuitgegeven</i>	9	—	25.000
Rb. Turnhout 1 — 26 jun 78 <i>Onuitgegeven</i>	13 V	+	25.000
		—	10.000
Hof Brussel 9 — 7 nov 78 <i>B.A. 78/593</i>	13 M	—	15.000
Hof Antwerpen 7 - 9 mar 79 <i>Onuitgegeven</i>	20 M	+	30.000
Hof Luik — 21 feb 78 <i>J.L. 78-79/161</i>	± 25 M	—	40.000
Corr. Hasselt 2 — 26 mei 78 <i>Omnia 371</i>	25 V	—	10.000
Hof Antwerpen 7 — 18 mei 79 <i>Onuitgegeven</i>	69 M	—	10.000

6. TAFELS - BASISINKOMEN

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer en geslacht	Beroep	Tafels (W = Wiskundige) (L = Levie)	Basisinkomen (N = netto B = bruto F = forfaitair vóór aftrek eigen onderhoudskosten)
Corr. Charleroi 9 — 27 jun 77 <i>R.G.A.R. 10069</i> De huidige economische en sociale omstandigheden, de loutere compensatie van de vermindering van de koopkracht door indexering der lonen zonder werkelijke verhoging van de koopkracht, de aantasting van de stabiliteit van de werkgelegenheid door de noodzakelijke reorganisatie der vennootschappen, de fundamentele problemen zoals de inflatie, de werkloosheid, de competitiviteit van de ondernemingen en de noodzakelijkheid van een redelijke	25 M	vrachtwagenchauffeur	L 4,5 % 65 j.	475.000 N

groei, de waarschijnlijke invoering van de inkorting van de arbeidsduur, de algemene strekking om de pensioenleeftijd op 60 jaar te bepalen, zetten, bij gebreke aan juistere waarderings-elementen van het jaarlijkse netto inkomen, aan tot een voorzichtige en gematigde ex aequo et bono begroting van het jaarinkomen op het bedrag van 475.000 fr. zonder verhoging voor de toekomst (het bedrag van het jaarinkomen ten tijde van het overlijden of ten tijde van de uitspraak wordt niet vermeld). Toekenning van voorbehoud voor eventuele belastingen op de vergoeding wegens materiële schade.

Corr. Hasselt 2 — 26 mei 78
Omnia 371

25 V

arbeidster

? 4,5 %
60 j.

200.000 N

Bovendien kapitalisatie op dezelfde basis van 100.000 fr. jaarlijkse economische waarde van de huisvrouw (+ vergoeding van 300.000 fr. voor de periode na 60 jaar).

Corr. Turnhout 2 — 13 okt 78
B.A. 78/583

± 25 V

arbeidster

forfait

—

De rechtbank kent een forfaitaire vergoeding van 150.000 fr. toe, rekening houdend met de hertrouw van de man een jaar na het ongeval.

Hof Bergen 3 — 17 okt 77
Omnia 217

28 V

huisvrouw

? 4,5 %

109.000 F
(300 fr. per dag)

Kapitalisatie op basis van 38 jaar waarschijnlijke overlevingsduur van de man

Hof Antwerpen 7 — 18 mei 79
Onuitgegeven

31 V

vroudevrouw

W 4,5 %
60 j.

405.095 N

Het loon ten tijde van het ongeval (december 1977) werd met 20 % verhoogd wegens verlies van ernstige en reële promotiekansen; inflatoire loonaanpassingen in de toekomst zijn niet zeker gelet op de nog lange lucratieve loopbaan. Het verlies van de economische waarde van de huisvrouw wordt afzonderlijk gekapitaliseerd op basis van de vermoedelijke overlevingsduur van het slachtoffer (en niet van de man!) met een rentevoet van 5 %. Het arrest vermeldt niet waarom twee verschillende rentevoeten worden gekozen.

Hof Gent 8 — 14 nov 78
R.W. 78-79/2123

33 M

gastarbeider

W 4,5 %
48 j.

198.067 N

Het loon ten tijde van het ongeval (nov. 1976) werd met 6 % verhoogd wegens indexaanpassingen, rekening houdend met de gevolgen van de effectieve koopkrachtvermindering van de Belgische munt vóór de uitspraak. Bij de concrete beoordeling van het inkomstenverlies mag aangenomen worden dat het slachtoffer met zijn gezin — zoals zijn meeste landgenoten — na zekere tijd naar Turkije zou terugkeren na de levensstandaard van zijn gezin in België gevoelig te hebben verbeterd. Daarom wordt het loonverlies in België gekapitaliseerd over 15 jaar en wordt voor de resterende periode van 17 jaar, tijdens welke de inkomsten veel geringer zouden zijn, een forfaitaire vergoeding van 600.000 fr. toegekend (wat ongeveer gelijkstaat met een vergoeding voor een jaarlijks inkomstenverlies van 87.000 fr). Er wordt voorbehoud toegekend voor de nog niet vaststaande fiscale lasten.

Hof Antwerpen 6 — 30 jun 77 <i>R.G.A.R.</i> 9976	39 M	hogere bankbediende	W 5 % 65 j.	791.858 N
Het hof gaat niet uit van het inkomen op het ogenblik van de begroting, maar wel van het gemiddeld inkomen over heel de loopbaan, welke berekeningswijze niet verder uiteengezet wordt. Dit gemiddeld bruto inkomen wordt verhoogd met 10 % wegens voldoende zekere toekomstige indexstijgingen en met nog eens 10 % wegens gemiste promotiekansen; dit laatste omdat in banken een zeer uitgebreide personeelshierarchie bestaat en het in de lijn lag dat de reeds gunstig geplaatste universitair geschoolde bediende nog verder zou gepromoveerd worden. Van het aldus berekende gemiddelde bruto inkomen ten bedrage van 1.218.243 fr. wordt 35 % afgetrokken wegens sociale bijdragen en belastingen. Voorbehoud om de inkomstenbelastingen op het vergoedingskapitaal terug te vorderen.				
Hof Antwerpen 6 — 23 jun 77 <i>R.G.A.R.</i> 10012	± 40 M	?	-	-
Forfaitaire vergoeding van 300.000 en 350.000 fr. toegekend aan twee minderjarige kinderen, niet inwonend bij de vader, in acht genomen dat de vader zijn kinderen regelmatig bezocht en hun nuttige geschenken bezorgde en dat niet vaststaat dat hij in de volstrekte onmogelijkheid was in hun onderhoud te voorzien, zodat de kans erin zat dat hij later zijn zonen bij zich zou nemen, wanneer hun leeftijd zulks zou toelaten.				
Hof Antwerpen 2 — 21 jun 78 <i>Omnia</i> 375	42	arbeidster	? 4,5 % 60 j.	198.146 half bruto
Kapitalisatie berekend op bruto belastbare inkomsten, dus na aftrek van de sociale lasten. Geen vergoeding voor verlies van economische waarde van de huisvrouw. (Uit het gepubliceerde uittreksel blijkt niet of vergoeding voor deze schade gevorderd werd).				
Corr. Charleroi 9 — 10 okt 77 <i>R.G.A.R.</i> 10082	48 M	invalide	L 4,5 % levenslang	158.400 N + 15 %
Het basisinkomen bestond uit een ziekenfondsvergoeding, waarvan het ten tijde van het ongeval (1977) uitgekeerde bedrag door de rechtbank forfaitair verhoogd wordt met 15 % wegens de constante stijging van deze vergoeding, al was het slechts door de loutere compensatie van de vermindering van de koopkracht door de indexering. De rechtbank motiveert de toekenning van een kapitalisatie op basis van een levenslange — in plaats van een tijdelijke — rente niet; ze kent anderzijds geen schadevergoeding toe voor verlies van rustpensioen.				
Corr. Charleroi 18 — 23 jun 76 <i>R.G.A.R.</i> 10035	49 M	?	L 4,5 % 65 j.	500.000 N
Het bruto loon bedroeg 517.924 fr. ten tijde van het ongeval (14 april 1975). Het netto loon wordt forfaitair op 500.000 fr. bepaald, rekening houdend met de constante stijging van de salarissen. Een voorbestaande toestand (hartinsufficiëntie) was van deze aard dat hij de normale levensduur zou beperken; de lucratieve overlevingsduur wordt daarom met een derde verminderd.				
Corr. Antwerpen 9 — 1 okt 79 <i>Onuitgegeven</i>	52 V	huisvrouw	L 5 % levenslang	127.500 (350 F per dag)

Hof Gent 11 — 20 nov 78 R.W. 78-79/2183 De fiscale en sociale lasten die het loon bezwaarden, verschaften geen voordeel aan de echtgenote. De berekening van de schade dient derhalve op het netto loon te geschieden. Het laatste bruto loon bedroeg 273.685 fr. Rekening houdend met toekomstige loonsverhogingen en tevens met de eventualiteit van tijdelijke werkloosheid, wordt het gemiddeld bruto jaarinkomen bepaald op 300.000 fr, verminderd tot netto 240.000 fr.	53 M	arbeider	W 4,5 % 65 j.	240.000 N
Hof Antwerpen 7 — 18 mei 79 <i>Onuitgegeven</i> Bij de begroting van het basisinkomen wordt geen rekening gehouden met de fiscale aanslag daar de vergoedingen in hoofde van materiële schade belastbaar zijn. Een lucratieve levensduur van 3 jaar is gerechtvaardigd, gelet op de zeer goede gezondheidstoestand van het slachtoffer.	69 M	groententeler	W 5 % 72 j.	199.800 B
Cass. 2 — 19 dec 78 R.W. 78-79/1709 De vaststelling dat de <i>bijzit</i> nog steeds gehuwd was en sinds een 10-tal jaren met de getroffene samenleefde in concubinaat, zonder echtscheiding te hebben verkregen of gevorderd, sluit noodzakelijk in dat haar betrekkingen met de getroffene in strijd waren met haar verplichtingen uit een bestaand huwelijk en derhalve met wetsbepalingen van openbare orde. Het verlies van deze betrekkingen maakt derhalve een verlies van onrechtmatige voordelen uit en kan niet vergoed worden.	? M	?	—	—
Hof Bergen 5 — 19 jan 79 B.A. 239 <i>Omnia</i> 219 Geen schadevergoeding aan gewezen bijzit, noch materieel, noch moreel (leefden gescheiden sinds 11 maanden); evenmin materiële schadevergoeding van het erkend natuurlijk kind, omdat dit een maandelijks geïndexeerde rente van de N.M.B.S. en van kinderbijslagen geniet.		?	—	—
Hof Bergen 2 — 20 feb 79 B.A. 251 Geen schadevergoeding, noch materieel, noch moreel, aan de weduwe daar het gezin ontwricht was, een eis tot echtscheiding hangende was en er geen uitzicht op verzoening bestond.		?	—	—
Cass. 2 — 21 mar 79 B.A. 255 <i>Omnia</i> 305 Het is tegenstrijdig in een kapitalisatieberekening als basis te nemen enerzijds het jaarlijks inkomen op het tijdstip van de beslissing en anderzijds de kapitalisatiecoëfficiënt van toepassing op de leeftijd die het slachtoffer had ten tijde van zijn overlijden. Het bruto inkomen mag slechts in acht worden genomen indien de rechter vaststelt dat de sociale en fiscale lasten te dragen door de rechthebbenden, gelijk zijn aan die welke tijdens zijn leven door het slachtoffer werden gedragen.	?	?	-	N
Hof Luik 4 - 24 apr 79 B.A. 261 Toegekend aan kind van 6 jaar dat beide ouders verloor. Kapitalisatieberekening over 15 jaar op basis van 25 % van het inkomen van de vader.	? M	? (Sabena)	W 4,5 %	132.000 F

7. AFTREK ONDERHOUDSKOSTEN

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer en geslacht	Beroep	Samenstelling gezin	Basisinkomen (N = netto B = bruto F = forfaitair)	Onderhoudskosten
Corr. Charleroi 9 — 27 jun 77 R.G.A.R. 10069	25 M	vrachtwagen- chauffeur	echtbg. + kind	475.000 N	35 %
Corr. Hasselt 2 — 26 mei 78 <i>Omnia</i> 371 In het basisinkomen van 300.000 fr. zit 200.000 fr. netto beroepsinkomen en 100.000 fr. economische waarde van de huisvrouw begrepen	25 V	arbeidster	echtbg. + kind	300.000	1/3
Hof Antwerpen 7 — 18 mei 79 <i>Onuitgegeven</i> Berekening op gecumuleerd netto inkomen; eigen onder- houdskosten van 25 % rekening houdend met de besparin- gen en beleggingen (hypotheaire en persoonlijke lening) die gezinsuitgaven zijn waarvan het slachtoffer eveneens voordeel had.	31 V	vroedvrouw	echtbg. + 2 kind.	405.095 N	25 %
Hof Antwerpen 6 — 30 jun 77 R.G.A.R. 9976	39 M	hogere bank- bediende	echtbg. + 4 kind.	791.858 N	25 %
Hof Antwerpen 2 — 21 jun 78 <i>Omnia</i> 375 De eigen onderhoudskosten worden niet op het totale ge- zinsinkomen berekend, maar alleen op de eigen inkomsten van de overledene omdat bij de begroting van de schade alleen rekening werd gehouden met het beroepsinkomen van het slachtoffer tot 60 jaar en niet met haar economische waarde als huisvrouw, noch met haar economische waarde na 60 jaar.	42 V	arbeidster	echtbg. + dochter	198.146 half bruto	33 %
Corr. Charleroi 9 — 10 okt 77 R.G.A.R. 10082	48 M	invalide	echtbg. + 3 kind.	158.400 N	35 %
Corr. Charleroi 10 — 23 jun 76 R.G.A.R. 10035	49 M	?	echtbg.	500.000 N	40 %
Corr. Antwerpen 9 — 1 okt 79 <i>Onuitgegeven</i>	52 V	huisvrouw	echtbg.	127.500 (350 fr. p/dag)	30 % (p/dag)
Hof Gent 11 — 20 nov 78 R.W. 78-79/2183	53 M	arbeider	echtbg.	240.000 N	35 %
Hof Antwerpen 7 — 18 mei 79 <i>Onuitgegeven</i>	69 M	groententeler	echtbg.	199.800 B	40 %

8. MATERIËLE SCHADE OUDERS TEN
GEVOLGE VAN OVERLIJDEN VAN KIND

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer en geslacht	Beroep	Samenstelling gezin	Vergoeding	Basis
Hof Brussel 9 — 7 nov 78 B.A. 78/593 De toekomst van het 13-jarig slachtoffer was nog in generlei mate afgetekend; bovendien ligt de schade te ver in de toekomst, is ze te hypothetisch en kan ze niet als vaststaand beschouwd worden.	13 M	scholier	ouders + 1 zuster	0	-

Hof Antwerpen 7 — 20 jan 78 <i>Omnia</i> 89	14 M	arbeider ouders + 6 broers en zusters		300.000	forfait
Corr. Dendermonde 6 — 4 dec 78 <i>Onuitgegeven</i> Daar de ouders niet bewijzen dat ze hulpbehoevend zijn en het slachtoffer geen onderhoudsverplichting jegens hen had, dient de vordering wegens inkomstenverlies te worden afgewezen.	16 M	?	ouders + broer + zuster	0	0
Mil. Ger. — 27 dec 77 <i>R.G.A.R.</i> 9994	19 M	arbeider	?	500.000	forfait
Hof Brussel 1 — 17 apr 78 <i>Omnia</i> 359 De ouders bewijzen niet dat ze behoeftig zijn; de eventuele afgifte van loon dekte de kosten van eigen levensonderhoud van het slachtoffer en betekende geen bijdrage in het onderhoud van de ouders.	19 M	mecaniciën	ouders	0	—
Corr. Luik 12 — 19 mar 79 <i>B.A.</i> 523 Hoewel het waarschijnlijk is dat de jonge man in de loop der jaren een belangrijk deel van zijn loon voor zich zou hebben gehouden, en dit te meer daar zijn ouders, een arbeidersgezin, geen nood leden, moet toch de realiteit van de materiële schade erkend worden. Het loon bedroeg ongeveer 250.000 fr. netto per jaar.	19 M	arbeider	ouders + 2 zijverwanten	400.000	forfait
Hof Antwerpen 7 — 2 mar 79 <i>Onuitgegeven</i> Rekening houdend met het milieu (arbeidersgezin), de streek waar hij gevestigd is, het inkomen van zijn ouders en zijn eigen inkomen, kan aanvaard worden dat het slachtoffer boven de kosten van zijn onderhoud nog 50.000 fr. per jaar aan zijn ouders zou hebben afgestaan.	20 M	arbeider	ouders + 1 broer grootouders	100.000	2 x 50.000
Corr. Dendermonde 6 — 5 mar 79 <i>Onuitgegeven</i> De ouders bewijzen niet dat ze behoeftig zijn. De vader had een inkomen van 24.000 fr. per maand als invalide.	25 M	elektriciën	ouders	0	—

9. MATERIELE SCHADE TEN GEVOLGE VAN VERLIES VAN HUISVROUW

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer	Buithenhuisheroep	Samenstelling gezin	Vergoeding	Basis
Corr. Hasselt 2 — 26 mei 78 <i>Omnia</i> 371 Kapitalisatie tot 60 jaar. Bovendien vergoeding van 300.000 fr. voor periode na 60 jaar.	25	arbeidster	echtgt. + kind	?	kapitalisatie 100.000 fr. p/ jaar - 1/3 eigen onderhoud
Hof Bergen 3 — 17 okt 77 <i>Omnia</i> 217 Kapitalisatie op basis van 38 jaar vermoedelijke overlevingsduur van de echtgenoot.	28	-	echtgt. + 1 kind	?	kapitalisatie 300 fr. p/dag

Hof Antwerpen 8 — 21 jan 76 <i>Onuitgegeven</i>	± 30	schipperin	echtg. + 3 kinderen	zie noot	kapitalisatie 300 fr. p/dag
Vergoeding toegekend aan 3 minderjarige kinderen die beide ouders gelijktijdig verloren. Kapitaal berekend voor elk kind op basis van 1/3 van 300 fr. per dag tot hun 22e jaar.					
Hof Antwerpen 7 — 18 mei 79 <i>Onuitgegeven</i>	31	vroedvrouw	echtg. + 2 kind	1.289.384	kapitalisatie 200 fr. p/dag
Het gezin had geen betaalde huishoudelijke hulp zodat beide ouders naast hun beroepsdagtaak ook het huishouden beredderden. In die omstandigheden kan aangenomen worden dat het slachtoffer het huishouden niet alleen deed. De rentevoet van de kapitalisatieberekening is 5 % over een duurtijd van 44 jaar (de waarschijnlijke overlevingsduur van de vrouw!), terwijl het verlies aan beroepsinkomen gekapitaliseerd wordt à 4,5 % gedurende de lucratieve levensduur van 29 jaar. Het arrest vermeldt niet waarom twee verschillende rentevoeten worden gekozen, noch waarom niet met de vermoedelijke overlevingsduur van de echtgenoot rekening wordt gehouden.					
Hof Antwerpen 2 — 21 jun 78 <i>Omnia 375</i>	42	arbeidster	echtg. + dochter	0	—
Omdat bij de begroting van de schade geen rekening wordt gehouden met de economische waarde als huisvrouw, noch met de economische waarde na de pensioengerechtigde leeftijd, worden de eigen onderhoudskosten (33 %) alleen op het beroepsinkomen van het slachtoffer en niet op het globale inkomen berekend. Uit het gepubliceerde uittreksel blijkt niet of vergoeding voor het verlies van de economische waarde van de huisvrouw gevorderd werd.					
Corr. Charleroi 9 — 10 okt 77 <i>R.G.A.R. 10082</i>	48 m	invalide	echtg. + 3 kind.	130.000	forfait
Het slachtoffer, <i>een man</i> , was invalide en oefende geen beroep uit en kon aldus zijn echtgenote een relatieve hulp bieden in het huishouden.					
Corr. Antwerpen 9 — 1 okt 79 <i>Onuitgegeven</i>	52	-	echtg.	1.060.954	kapitalisatie 350 fr p/ dag - 30 % eigen onder- houd
Kapitalisatie over de vermoedelijke overlevingsduur van de echtgenoot.					

10. POSTPROFESSIONELE SCHADE

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer en geslacht	Beroep	Jaarinkomen (N = netto B = bruto F = forfait)	Vergoeding	Basis
Corr. Hasselt 2 — 26 mei 78 <i>Omnia 369-371</i>	22 V 25 V	werkloze arbeidster	? 200.000	300.000 300.000	forfait forfait
Voor de periode na 60 jaar werd een bedrag van 300.000 fr. <i>aangeboden</i> voor het economisch verlies als huisvrouw.					
Corr. Charleroi 9 — 27 jun 77 <i>R.G.A.R. 10069</i>	25 M	vrachtwagen- chauffeur	475.000 N	200.000	forfait
Hof Gent 8 — 14 nov 78 <i>R.W. 78-79/2123</i>	33 M	gastarbeider	198.067 N	25.000	forfait
Hof Gent 11 — 20 nov 78 <i>Onuitgegeven</i>	53 M	arbeider	240.000 N	65.000	forfait

Corr. Aarlen 3 — 14 dec 77 64 M rijkswachter gepensioneerd - 328.269 kapitalisatie 36.000 fr.
 Hof Luik 4 — 19 jun 79 id. id. - 218.846 p/jaar levenslang 4,5 %
Onuitgegeven
 idem
 24.000 fr. p/jaar

11. EX HAEREDE

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer en geslacht	Beroep	Vergoeding
Hof Bergen 3 — 17 okt 77 <i>Omnia</i> 217 15 dagen bewuste overleving in de wetenschap dat ze ging sterven.	28 V	huisvrouw	110.000
Hof Gent 8 — 14 nov 78 <i>Onuitgegeven</i> Slachtoffer was nog enige tijd bewust na het ongeval.	33 M	gastarbeider	10.000
Corr. Charleroi 9 — 10 okt 77 <i>R.G.A.R.</i> 10082 57 dagen overleving in coma; geen schade ex haerede aangezien geen bewuste overleving. Er wordt nochtans wel een vergoeding wegens genegenheidsschade toegekend (zie nr. 26).	48 M	invalides	0
Corr. Antwerpen 9 — 1 okt 79 <i>Onuitgegeven</i> Gezien de korte tijd die verliep tussen het ongeval en het vaststellen van het overlijden lijkt de overleving bij bewustzijn zeer onwaarschijnlijk.	52 V	huisvrouw	0
Corr. Aarlen 3 — 14 dec 77 Hof Luik 4 — 19 jun 79 <i>Onuitgegeven</i> Enkele uren bewuste overleving in het ziekenhuis.	64 M	gepensioneerd rijkswachter	50.000
Hof Luik 4 — 24 apr 79 <i>B.A.</i> 261 Geen bewijs van bewuste overleving.	? M	?	0

B. BLIJVENDE INVALIDITEIT

20. CAPITALISATIE - BASISINKOMEN - TAFELS

Uitspraak	Leeftijd geslacht	Beroep	% B.I.	Basisinkomen (N = netto B = bruto (F = forfait) x = onbekend	Tafels (W = wiskundige L = Levie)
Hof Luik — 9 nov 77 <i>B.A.</i> 78/131 Het is gepast te verwijzen naar de bekende waarde van het loon, eigen aan het slachtoffer, en hiervan de berekeningsbasis te maken van het essentiële van de schade die overeenstemt met de verloren arbeidsgeschiktheid, zelfs indien het reële salaris geen invloed schijnt te hebben ondergaan van het ongeval; het gebruik van een ex aequo et bono raming kan immers slechts toegelaten worden in afwezigheid van meer aangepaste elementen.	?	?	3	?	?

Hof Luik — 24 jan 79 <i>J.L. 78-79/253</i>	26 M	?	3	339.345	L 4,5 % 65 j.
Rb Brussel 11 — 3 mar 78 <i>R.G.A.R. 10047</i> De kapitalisatie wordt berekend op het belastbaar inkomen ten tijde van de consolidatie (okt. 1974) zonder uitleg waarom hieraan de sociale bijdragen niet zijn toegevoegd.	52 M	commercieel directeur	5	1.033.732 half bruto	L 4,5 % 65 j.
Pol. Ciney — 21 apr 78 <i>R.G.A.R. 10095</i> Basisloon = loon op tijdstip van consolidatie (november 1975).	± 35 M	arbeider	5	398.484 B	?
Hof Brussel 1 — 30 nov 77 <i>R.G.A.R. 10014</i> Hoewel het arrest bepaalt dat de beperking van de lucratieve levensduur tot 60 jaar overeenstemt met de evolutie die de meeste industriële maatschappijen kennen, wordt de kapitalisatiecoëfficiënt van een levenslange rente gebruikt. Op grond van muntontwaarding of toekomstige inkomstenstijging wordt geen verhoging toegekend wegens de aleatoire aard van deze elementen. Kapitalisatie wegens aantasting van de fysische integriteit, waardevermindering op de arbeidsmarkt en de grotere inspanningen om een zelfde rendement te bereiken.	27 V	zelfstandige apothekeres	8	504.858	L 4,5 % 60 j.
Hof Bergen 4 — 23 dec 77 <i>Onuitgegeven</i> Het salaris bedroeg 323.299 fr. in april 1976. Het wordt in december 1977 verhoogd tot 400.000 fr. om reden van toekomstige muntontwaarding en sociale evolutie (verhoging = 23 %).	20 M	arbeider beenhouwer	8	400.000	L 4,5 % 65 j. (betaalbaar p/maand)
Hof Luik 2 — 17 mei 78 <i>R.G.A.R. 10107</i> In het toegekende bedrag van 346.123 fr. is de vergoeding voor morele schade begrepen omdat het medisch expertiseverslag vermeldde dat in de graad van gedeeltelijke blijvende invaliditeit de pretium doloris begrepen was. Daarom wordt niet nog eens afzonderlijk een vergoeding voor morele schade toegekend.	± 45 M	loodgieter (zelfstandig)	8	275.000	?
Hof Bergen 4 — 2 nov 78 <i>R.G.A.R. 10106</i> Het basisloon van april 1976 (339.195 fr.) wordt tot een gemiddelde economische waarde van 407.000 fr. verhoogd (verhoging met 20 %).	25 V	bediende	10	407.000 B	L 4,5 % 60 j.
Corr. Bergen 6 — 14 sep 79 <i>B.A. 517</i> Laatst bekend jaarloon verhoogd met 10 % en niet met 20 % omdat de indexstijging neiging vertoont zich te beperken. In de vergoeding wegens materiële schade zijn begrepen de medische kosten na consolidatie.	28 V	bediende	10	431.278 B	L 4,5 % 60 j.
Pol. Bergen — 8 mar 77 <i>R.G.A.R. 10085</i> Verhoging van salaris van april 1976 met 15 % voor de normale toekomstige loonsverhogingen.	20 M	arbeider	12	451.508 B	L 5 % 65 j.
Hof Bergen 5 — 30 jun 78 <i>R.G.A.R. 10033</i> <i>B.A. 213</i>	20 M	handlanger	14	502.635 B	L 5 % 65 j.

De consolidatie had plaats in 1970. Voor de reeds in de jaren 1970 tot 1977 geleden schade wordt geen kapitalisatieberekening toegepast, maar is integendeel de vergoeding gelijk aan 14 % van het inkomen gedurende deze periode. De vergoedende interesten worden berekend niet vanaf de consolidatie, maar vanaf de gemiddelde datum. De toekomstige schade vanaf 1 januari 1978 wordt wel gekapitaliseerd op basis van het inkomen van 1977 met de vergoedende interesten vanaf dezelfde datum. Vergelijk Hof Bergen, 6 januari 1978 (zie nr. 23).

Hof Bergen 4 — 6 jan 78 R.G.A.R. 10016	? V	huisvrouw	15	146.000 F	geïndexeerde rente
Corr. Charleroi 11 — 14 dec 78 Omnia 213	40 M	arbeider	30	? half-bruto	L 4,5 % 60 j.
Kapitalisatie op basis van half-bruto loon, dus onder aftrek van sociale bijdragen, en tot 60 jaar in aanmerking genomen de onafwendbare evolutie van de verlaging van de pensioenleeftijd tot 60 jaar.					
Corr. Doornik 5 — 24 feb 76 Hof Bergen 4 — 12 mei 78 B.A. 78/557	58 M	?	100	351.000 B	L 4,5 % 65 j.
Het loon ten tijde van de consolidatie (mei 1975) wordt met ongeveer 22 % verhoogd wegens de muntontwaarding. Wegens hulp van derden wordt bovendien nog een jaarlijks bedrag van 100.000 fr. levenslang gekapitaliseerd.					
Cass. 2 — 14 feb 79 J.T. 525	?	?	?	-	?
De artikelen 1382 en 1383 B.W. worden geschonden door het arrest dat een kapitalisatieberekening uitvoert op grond van het bruto loon en dat hieraan toevoegt dat de eventuele belasting op de vergoeding eveneens ten laste zal blijven van de aansprakelijke derde.					

21. MORELE SCHADE BIJ KAPITALISATIE VAN DE MATERIËLE SCHADE

Uitspraak	Leeftijd geslacht	Beroep	% B.I.	Vergoeding	Per punt
Pol. Ciney — 21 apr 78 R.G.A.R. 10095	± 35 M	arbeider	5	20.000	4.000
Rb Brussel 11 — 3 mar 78 R.G.A.R. 10047	52 M	commercieel directeur	5	30.000	6.000
Hof Brussel 1 — 30 nov 77 R.G.A.R. 10014	27 V	zelfstandige apotheker	8	40.000	5.000
Hof Bergen 4 — 23 dec 77 Onuitgegeven	20 M	arbeider- slager	8	120.000	15.000
Hof Bergen 4 — 2 nov 78 R.G.A.R. 10106	25 V	bediende	10	120.000	12.000
Corr. Bergen 6 — 14 sep 79 B.A. 517	28 V	bediende	10	100.000	10.000
Pol. Bergen — 8 mar 77 R.G.A.R. 10085	20 M	arbeider	12	130.000	10.833

Hof Bergen 5 — 30 jun 78 <i>R.G.A.R.</i> 10033 <i>B.A.</i> 213 Bovendien 80.000 fr. omdat het slachtoffer de beoefening van het Grieks-Romeinse worstelen moest opgeven.	20 M	handlanger	14	70.000	5.000
Hof Bergen 4 — 6 jan 78 <i>R.G.A.R.</i> 10016 De reeds geleden schade, nl. tussen de consolidatie en de uitspraak, wordt afzonderlijk geraamd op 56.500 fr. tijdens een periode van 62 maanden.	? V	huisvrouw	15	100.000	6.667
Hof Brussel 8 — 8 mar 79 <i>Onuitgegeven</i>	± 30 V	huisvrouw	20	200.000	10.000
Corr. Charleroi 11 — 14 dec 78 <i>Omnia</i> 213	40 M	arbeider	30	300.000	10.000
Corr. Doornik 5 — 24 feb 76 Hof Bergen 4 — 12 mei 78 <i>B.A.</i> 78/557	58 M	?	100	1.000.000	10.000

22. VERMENGING OF AFZONDERLIJKE FORFAITS

Uitspraak	Leeftijd geslacht	Beroep	% B.I.	Vergoeding	Per punt
Rb. Brussel 8 — 12 dec 78 <i>Onuitgegeven</i> De sequelen hadden geen invloed op de arbeidsgeschied- heid van het slachtoffer, zodat alleen morele schade ver- goed wordt.	? V	huisvrouw	1	20.000 moreel	20.000
Corr. Tongeren — 16 mar 79 <i>Onuitgegeven</i>	15 V	bankbediende	2	30.000	15.000
Rb. Luik 6 — 5 sep 78 <i>R.G.A.R.</i> 10096	41	?	3	70.000	23.333
Corr. Bergen 4 — 7 nov 78 <i>Onuitgegeven</i> Inbegrepen de onbeduidende esthetische schade.	34 M	landbouwer	5	125.000	25.000
Rb. Mechelen 1 — 28 jun 79 <i>Onuitgegeven</i>	13 V	scholierster	5	175.000	35.000
Hof Bergen 5 — 29 jun 79 <i>B.A.</i> 515 Inbegrepen de schade die erin bestaat voor een onbeperkte tijd geneesmiddelen te moeten nemen.	53 V	?	5	105.000 materieel 25.000 moreel	21.000 5.000
Corr. Bergen 7 — 17 apr 78 <i>Omnia</i> 83	45 M	bediende	6	150.000	25.000
Corr. Kortrijk — 23 jan 78 <i>Omnia</i> 79	18 V	scholierster	6	150.000	25.000
Corr. Leuven 6 — 3 jan 79 <i>Onuitgegeven</i>	17 M	scholier	7	122.500	17.500
Corr. Gent 7 — 25 jan 78 <i>Omnia</i> 81	20 M	metaalarbeider	8	200.000	25.000

Corr. Brussel 17 — 21 jun 78 <i>Omnia</i> 363	4 V	-	8	400.000	50.000
Rb. Ieper 1 — 25 okt 78 <i>Onuitgegeven</i>	19 V	huisvrouw	8	200.000	25.000
Corr. Charleroi 3 — 5 jan 79 <i>Omnia</i> 215	45 V	huisvrouw	8	200.000	25.000
Rb. Leuven — 24 apr 79 <i>Onuitgegeven</i>	± 30 M	scheikundige	10	250.000 mat. 150.000 mor.	25.000 15.000
Hof Antwerpen — 30 juni 77 <i>R.G.A.R.</i> 9977	25 V	hulp in zaak echtgenoot	15	375.000	25.000
De competitieve waarde van het slachtoffer wordt niet reëel verminderd door de blijvende invaliditeit.					
Hof Antwerpen 2 — 4 apr 78 <i>Onuitgegeven</i>	? V	huisvrouw	15	400.000	26.666
Corr. Bergen 7 — 20 apr 78 <i>Omnia</i> 361	27 M	veehandelaar	15	450.000	30.000
Corr. Tongeren — 16 mar 79 <i>Onuitgegeven</i> Inbegrepen postprofessionele schade	58 M	zelfstandig winkelier	15	300.000	20.000
Kh. Kortrijk 3 — 18 mei 79 <i>Onuitgegeven</i> Het slachtoffer werkte nog op 67-jarige leeftijd en werd daarna nog gedurende 2 jaar tewerkgesteld	67 M	autovoerder	15	60.000 mat. 90.000 mor.	4.000 6.000
Corr. Kortrijk — 11 jan 77 <i>R.W.</i> 78-79/519 Inclusief schade na pensioen. De grotere inspanningen liggen grotendeels op het vlak van het oogzintuig zodat moeilijk kan worden gesproken van afremming van bevorderingsmogelijkheden en beperkingen van mogelijkheden op de arbeidsmarkt in de toekomst. Derhalve geen kapitalisatie.	23 M	arbeider	25	750.000	30.000
Corr. Charleroi 2 — 16 jun 78 <i>R.G.A.R.</i> 10084 Vergoeding toegekend aan arbeidsongevallenverzekeraar. Het slachtoffer genoot op het tijdstip van de uitspraak een invaliditeitspensioen voor mijnwerkers, omstandigheid die vreemd was aan het ongeval; de economische waarde van de arbeidsbekwaamheid wordt om die reden ex aequo et bono geraamd, rekening houdend met de aard en de door de wet tot 180 uren per trimester beperkte duurtijd van de activiteiten die het slachtoffer zou hebben kunnen uitoefenen. Bovendien houdt de rechtbank rekening met het lage aantal dagen dat het slachtoffer vóór het ongeval aanwezig was op zijn werk (147 op 481 dagen).	34 M	gepensioneerd mijnwerker	30	450.000 mat.	15.000
Hof Gent 8 — 2 jan 78 <i>Onuitgegeven</i> In acht genomen de voortbestaande economische recessie en de eruit voortvloeiende werkloosheid dient te worden aangenomen dat het ongeval enkel oorzaak was van een gevoelige waard vermindering van arbeidsvermogen en van economische waarde op de arbeidsmarkt, die niet cijfermatig kan worden berekend op een hypothetisch toekomstig loon (in eerste aanleg werd gekapitaliseerd op basis van het minimum loon van een bediende-verkoopster).	44 V	verkoopster (werkloos)	30	1.050.000	35.000

Corr. Brussel 18 — 22 nov 78 <i>Onuitgegeven</i> Verlies van zicht uit één oog.	± 25 V	huisvrouw + secretariaat echtg. genees- heer	40	1.600.000 mat 400.000 mor.	40.000 10.000
---	--------	---	----	-------------------------------	------------------

Mil. Ger. — 9 nov 77 <i>R.G.A.R.</i> 10015 De blijvende invaliditeit kan geen overeenstemmende weerslag hebben op de inkomsten en de economische waarde van een gedelegeerd bestuurder, indien zijn func- ties uitsluitend van intellectuele aard zijn en zijn invaliditeit hem enkel hindert bij het schrijven en het dicteren.	62 M	gedelegeerd be- stuurder van N.V.	43	900.000	20.930
--	------	--------------------------------------	----	---------	--------

23. MATERIËLE SCHADE HUISVROUW

Uitspraak	Leeftijd	Buitenhuis- beroep	Samenstelling gezin	% B.I.	Vergoeding	Per punt of kapitalisatie- basis à 100 %
Rb. Ieper 1 — 25 okt 78 <i>Onuitgegeven</i>	19	-	echtg. + kind	8	200.000 vermengd	25.000
Corr. Charleroi 3 — 5 jan 79 <i>Omnia</i> 215	45	-	echtg. + kind	8	200.000 vermengd	25.000
Hof Bergen 4 — 2 nov 78 <i>R.G.A.R.</i> 10106	25	bediende	?	10	123.770 kapitalisatie	180 fr. p/dag
Corr. Bergen 6 — 14 sep 79 <i>B.A.</i> 517 Het is niet gebruikelijk dat een loontrekkende vrouw ook vergoeding vordert in haar hoedanigheid van huisvrouw, welke vergoeding alleen ten deel valt aan vrouwen die thuis blijven.	28	bediende	?	10	0	-
Hof Antwerpen 6 — 30 jun 77 <i>R.G.A.R.</i> 9977	25	hulp in zaak echt- genoot	echtg.	15	375.000 vermengd	25.000
Hof Bergen 4 — 6 jan 78 <i>R.G.A.R.</i> 10016 De reeds tussen de consolidatie op 22 juli 1971 en 30 sep- tember 1976 geleden schade wordt geraamd op 300 fr. per dag, niet gekapitaliseerd. Vergelijk met Hof Bergen, 30 juni 1978 (zie nr. 20).	?	-	?	15	geïndexeerde rente	146.000 p/jaar 400 fr. p/dag
Hof Antwerpen 2 — 4 apr 78 <i>Onuitgegeven</i>	?	-	?	15	400.000 vermengd	26.666
Corr. Brussel — 9 mar 77 <i>R.G.A.R.</i> 9995 Voor de tijdelijke arbeidsongeschiktheid en voor een ge- deelte van de periode van blijvende invaliditeit wordt de berekening gemaakt op basis van 13.000 fr. p/maand, omdat het slachtoffer gedurende deze periode 2 kinderen ten laste had. Bij de begroting van de schade tengevolge van de blijvende invaliditeit, negen jaar na het ongeval, waren de kinderen gegroeid en waren er nog 3 ten laste; om deze reden wordt de economische waarde van de huisvrouw op nog slechts 6.000 fr. per maand geraamd.	35	-	echtg. + 3 kind.	20	? kapitalisatie	6.000 p/ maand
Hof Brussel 8 — 8 mar 79 <i>Onuitgegeven</i>	± 30	-	?	20	635.854 kapitalisatie	15.000 p/ maand

Corr. Brussel 18 — 22 nov 78	± 25	secretariaat	echtg. + 2	40	1.600.000	40.000
<i>Onuitgegeven</i>		echtg. genees- heer	kind.			
Verlies van zicht uit één oog.						

24. POSTPROFESSIONELE SCHADE

Uitspraak	Leeftijd Geslacht	Beroep	% B.I.	Jaarinkomen (N = netto F = forfait — = onbekend)	Vergoeding
Pol. Bergen — 8 mar 77 <i>R.G.A.R.</i> 10085	20 M	arbeider	12	392.616 B	20.000
Men mag niet uit het oog verliezen dat de onmiddellijke uitkering van dit bedrag aan de burgerlijke partij, op het tijdstip van de uitspraak 26 jaar oud, wegens een schade die eventueel slechts zal verschijnen over 33 of 38 jaar, de burgerlijke partij de mogelijkheid biedt dit kapitaal door een juiste plaatsing bijna te verdriedubbelen.					
Corr. Charleroi 11 — 14 dec 78 <i>Omnia</i> 213	40 M	arbeider	30	?	60.000

25. ESTHETISCHE SCHADE

Uitspraak	Leeftijd geslacht	Beroep	% B.I.	Graad esth. sch.	Vergoeding
Corr. Brussel 17 — 21 jun 78 <i>Omnia</i> 363 Sequelen in het aangezicht, vooral zichtbaar indien het slachtoffer lacht of weent.	4 V	-	8	middelmatig	250.000
Rb. Ieper 1 — 25 okt 78 <i>Onuitgegeven</i>	19 V	huisvrouw	8	middelmatig tot zwaar	60.000
Pol. Bergen — 8 mar 77 <i>R.G.A.R.</i> 10085 Littekens aan voet.	20 M	arbeider	12	middelmatig	10.000
Corr. Gent 7 — 25 jan 78 <i>Omnia</i> 81 Twee littekens van 11 en 27 cm op been.	20 M	metaalarbeider	8	licht	35.000
Corr. Kortrijk — 11 jan 77 <i>R.W.</i> 78-79/519 Licht hinken en blijvende littekens in gelaat en op beide dijen.	23 M	arbeider	25	zeer licht	250.000
Hof Antwerpen 6 — 30 jun 77 <i>R.G.A.R.</i> 9977 Niet opvallende littekens op knie	25 V	hulp in winkel echtgenoot	15	licht	35.000
Hof Bergen 4 — 2 nov 78 <i>R.G.A.R.</i> 10106 Littekens in het aangezicht.	25 V	bediende	10	licht	100.000

Corr. Brussel 18 — 22 nov 78 <i>Onuitgegeven</i> Verlies van zicht uit één oog.	± 25 V	huisvrouw + secretariaat echt- genoot geneesheer	40	middelmatig	300.000
Hof Brussel 1 — 30 nov 77 <i>R.G.A.R. 10014</i> Kwetsuren in aangezicht.	27 V	zelfstandige apothekeres	8	middelmatig	150.000
Corr. Bergen 6 — 14 sep 79 <i>B.A. 517</i>	28 V	bediende	10	miniem	10.000
Hof Brussel 8 — 8 mar 79 <i>Onuitgegeven</i>	± 30 V	huisvrouw	20	onbeduidend	5.000
Hof Bergen 4 — 6 jan 78 <i>R.G.A.R. 10016</i> Misvormingen en littekens in het aangezicht.	? V	huisvrouw	15	middelmatig	200.000

26. GENEGENHEIDSSCHADE

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer en geslacht	Beroep	% B.I.	Rechthebbende	Vergoeding
Corr. Doornik 5 — 24 feb 76 <i>B.A. 78/557</i>	58 M	?	100 %	echtgenote	200.000
Corr. Charleroi 9 — 10 okt 77 <i>R.G.A.R. 10082</i>	48 M	invalide	coma	echtgenote inw. minderjarig inw. meerderjarig (mentaal gehandicapt) niet inw. meerderj.	40.000 30.000 15.000 15.000

Het slachtoffer overleed na 57 dagen in coma te hebben doorgebracht. Vergoeding wegens schade ex haerede wordt niet toegekend. De bezorgdheid, de angst en het leed van de naaste familieleden doen echter wel een rechtstreekse morele schade ontstaan.

Hof Luik 4 — 24 apr 79 <i>B.A. 261</i> Vergoeding toegekend wegens morele schade voortvloeiend uit de kwetsuren van de dochter (verschillende kwetsuren met langdurige werkonbekwaamheid) die de ouders attentievol hebben moeten verzorgen bij hen thuis en regelmatig hebben moeten vervoeren voor medische verzorging en onderzoek.	? V	?	?	ouders	75.000
--	-----	---	---	--------	--------

C. TIJDELIJKE ARBEIDSONGESCHIKTHEID

30. MATERIËLE SCHADE - BASISLOON

Uitspraak	Beroep	Basisloon
Hof Brussel 1 — 30 nov 77 <i>R.G.A.R. 10014</i> Op het tijdstip van de uitspraak was het slachtoffer zelfstandige geworden zodat de rechtbank een verhoging van 15 % toekent wegens de voor zelfstandigen op vergoedingen tijdelijke arbeidsongeschiktheid geldende inkomstenbelasting.	officina apothekeres	netto

Rb. Brussel 11 — 3 mar 78

R.G.A.R. 10047

Geen vergoeding wegens materiële schade tijdens volledige arbeidsongeschiktheid indien het slachtoffer zijn salaris ontvangt. Vergoeding op basis van het bruto belastbaar inkomen gedurende de gedeeltelijke tijdelijke arbeidsongeschiktheid.

commercieel directeur

bruto belastbaar

Corr. Charleroi 2 — 16 jun 78

R.G.A.R. 10084

Het slachtoffer is gerechtigd een vergoeding te vorderen die overeenstemt met de waarde van de verloren arbeidsgeschiktheid, nl. met het bedrag van de inkomsten die betrekking hebben op de uitoefening van deze geschiktheid zonder dat de lasten op deze inkomsten moeten worden in acht genomen. Anderzijds wordt de waarde van de arbeidsgeschiktheid van een individu bepaald in verhouding tot zijn aanwezigheid op het werk tijdens de periode vóór het ongeval. Het slachtoffer had tijdens deze periode een aanwezigheidspercentage van 39,91 % (192 werkdagen of wegens arbeidsongeschiktheid gelijkgestelde dagen op 481); zijn schade wordt dus geraamd op 39,91% van het loon tijdens de arbeidsongeschiktheid. Vergoeding toegekend aan de gesubrogeerde arbeidsongevallenverzekeraar.

mijnwerker

bruto

Hof Bergen 5 — 30 jun 78

R.G.A.R. 10033

B.A. 213

Het loonverlies ten bedrage van 102.092 fr. dateerde van 1969 (index 109,65). Het hof past de vergoeding aan aan de index van maart 1978 (206,37).

handlanger

bruto

Hof Gent 5 — 13 nov 78

R.W. 79-80/134

De bestemming die aan het loon wordt gegeven door de verkrijger, ongeacht of deze wettelijk dan wel door de vrije keuze van de verkrijger wordt bepaald, kan geen invloed hebben op de omvang van de vergoedingsverplichting.

?

bruto

Cass. 2 — 5 dec 78

R.W. 78-79/1983

De toekenning van schadevergoeding wegens verlies van vakantiegeld is niet wettig verantwoord op de enkele grond dat artikel 9 van de vakantiewet geenszins uitsluit dat de beklaagde, voor de gelijkgestelde dagen die het gevolg zijn van een gewoon ongeval, dit gedeelte van het vakantiegeld zou moeten vergoeden.

?

?

Kh Kortrijk 3 — 18 mei 79

Onuitgegeven

autovoerder

bruto

Corr. Bergen 6 — 14 sep 79

B.A. 517

Nettoloon aangezien de periode van de tijdelijke arbeidsongeschiktheid dateert van vóór de fiscale reglementering van 1976.

bediende

netto

31. MORELE SCHADE

Uitspraak	Leeftijd geslacht	Beroep	% B.I.	Duur TAO in dagen à 100 %	Vergoeding	Per dag à 100 %
Corr. Doornik 5 — 24 feb 76 B.A. 78/557	58 M	?	100	914	500.000	547

Corr. Kortrijk — 11 jan 77 <i>R.W.</i> 78-79/519 7.500 fr. per maand tijdens verblijf in ziekenhuis, 5.000 fr. per maand thuis.	23 M	arbeider	25	?	?	250/166
Hof Antwerpen 6 — 30 jun 77 <i>R.G.A.R.</i> 9977	25 V	hulp in zaak echtgenoot	15	163	79.350	200
Hof Brussel 1 — 30 nov 77 <i>R.G.A.R.</i> 10014	27 V	zelfstandige apothekeres	8	?	32.400	150
Hof Bergen 4 — 6 jan 78 <i>R.G.A.R.</i> 10016	? V	huisvrouw	15	401	150.000	279
Corr. Kortrijk — 23 jan 78 <i>Omnia</i> 79	18 V	scholierster	6	83	25.750	177
Corr. Gent 7 — 25 jan 78 <i>Omnia</i> 81	20 M	metaalarbeider	8	465	100.000	187
Corr. Namen 4 — 25 jan 78 <i>R.G.A.R.</i> 10013 Bovendien 500 fr. per dag tijdens de eerste twee weken, tijdens welke het pretium doloris belangrijk was. De morele schade van een kind van 13 jaar is minder belangrijk dan die van een persoon die voor zijn eigen of andermans onderhoud zorgt.	13 V	scholierster	0	?	59.700	200
Corr. Bergen 7 — 17 apr 78 <i>Omnia</i> 83	45 M	bediende	6	235	?	200
Corr. Bergen 7 — 20 apr 78 <i>Omnia</i> 361	27 M	veehandelaar	15	180	?	200
Pol. Ciney — 21 apr 78 <i>R.G.A.R.</i> 10095	± 35 M	arbeider	5	178	70.395	300
Hof Luik 2 — 17 mei 78 <i>R.G.A.R.</i> 10107	± 45 M	zelfstandig loodgieter	8	54	15.850	132
Corr. Brussel 17 — 21 jun 78 <i>Omnia</i> 363 Bevestigd door Hof Brussel 8, 5 april 1979.	4 V	—	8	123	?	400 vermengd
Hof Bergen 5 — 30 jun 78 <i>R.G.A.R.</i> 10033 <i>B.A.</i> 213	20 M	handlanger	14	571	100.000	155
Rb. Luik 6 — 5 sep 78 <i>R.G.A.R.</i> 10096	41	?	3	51	18.662	250
Hof Bergen 4 — 2 nov 78 <i>R.G.A.R.</i> 10106	25 V	bediende	10	276	135.000	267
Corr. Bergen 4 — 7 nov 78 <i>Onuitgegeven</i>	34 M	landbouwer	5	104	20.800	200
Corr. Brussel 18 — 22 nov 78 <i>Onuitgegeven</i> Met de overweging dat de kwetsuren pijnlijk zijn geweest gedurende 15 maanden, dat de burgerlijke partij verschillende heelkundige bewerkingen heeft ondergaan, o.a. aan het oog, dat haar been nog in het gips lag bij haar bevalling,	± 25 V	huisvrouw	40	384	253.100	400 250

wordt de morele schade begroot à 400 fr. per dag gedurende 15 maanden en à 250 fr. gedurende de overige duurtijd.

Rb. Brussel 8 — 12 dec 78 <i>Onuitgegeven</i>	? V	huisvrouw	1	30	10.080	200
Hof Gent 8 — 2 jan 78 <i>Onuitgegeven</i>	44 V	verkoopster	30	501	118.600	200
Corr. Leuven 6 — 3 jan 79 <i>Onuitgegeven</i>	17 M	scholier	7	69	19.275	150
Corr. Charleroi 3 — 5 jan 79 <i>Omnia 215</i>	45 M	huisvrouw	8	52	?	150
Hof Brussel 8 — 8 mar 79 <i>Onuitgegeven</i>	± 30 V	huisvrouw	20	80	36.087	250
Corr. Tongeren — 16 mar 79 <i>Onuitgegeven</i>	58 M 51 V 15 V	zelfstandige id. ?	15 0 2	165 28 15	47.900 7.720 7.350	200 200 200
Rb. Leuven — 24 apr 79 <i>Onuitgegeven</i>	± 30 M	scheikundige	10	154	51.498	200
Corr. Hoei — 27 jun 79 <i>Onuitgegeven</i>	13 M	scholier	?	?	50.000	275
Rb. Mechelen 1 — 28 jun 79 <i>Onuitgegeven</i>	13 V	scholierster	5	44	51.375	250
Corr. Bergen 6 — 14 sep 79 <i>B.A. 517</i>	26 V	bediende	10	169	49.320	300/200

Tijdens de eerste periode van 2 maanden à 100 % wordt 300 fr. toegekend, daarna 200 fr. Hierbij wordt er rekening mee gehouden dat de tijdelijke arbeidsongeschiktheid zich uitstrekte in 1972 en 1973, d.i. vóór de periode van de muntontwaarding.

32. MATERIËLE SCHADE HUISVROUW

Uitspraak	Leeftijd	Buitenhuis- beroep	Samenstelling gezin	Duur TAO in da- gen à 100 % gew.	Vergoeding	Per dag à 100 %
Rb. Ieper 1 — 25 okt 78 <i>Onuitgegeven</i>	19	-	echt. + kind	242	165.000 vermengd	539
Corr. Brussel 18 — 22 nov 78 <i>Onuitgegeven</i>	± 25	secreta- riaat echt. g. geneesheer	echt. + kind + zwanger	384	515.928	666
Inbegrepen materiële schade als part-time secretaresse van haar echtgenoot						
Hof Antwerpen 6 — 30 jun 77 <i>R.G.A.R. 9977</i>	25	hulp in zaak echt- genoot	echt.	163	66.813	250
Geen vergoeding voor periode à 15 %.						
Corr. Bergen 6 — 14 sep 79 <i>B.A. 517</i>	28	bediende	?	169	0	—

Het is niet gebruikelijk dat een loontrekkende vrouw ook vergoeding vordert in haar hoedanigheid van huisvrouw welke vergoeding ten deel valt aan vrouwen die thuis blijven.

Hof Brussel 8 — 8 mar 79 <i>Onuitgegeven</i>	± 30	-	?	80	72.175	500
Corr. Brussel — 9 mar 77 <i>R.G.A.R. 9995</i>	35	-	echtg. + 4 kinderen	214	158.600	426
Voor de blijvende invaliditeit wordt slechts een vergoeding toegekend op basis van ongeveer 200 fr. per dag omdat sinds het ongeval in 1968 de kinderen gegroeid zijn en er nog slechts drie ten laste zijn.						
Corr. Charleroi 3 — 5 jan 78 <i>Omnia 215</i>	45	-	echtg. + kind	52	?	350
Rb. Brussel 8 — 12 dec 78 <i>Onuitgegeven</i>	?	-	echtg. +2 kinderen	30	23.520	466
Hof Bergen 4 — 6 jan 78 <i>R.G.A.R. 10016</i>	?	-	?	401	161.900	300
Tijdelijke arbeidsongeschiktheid opgelopen in 1969. De blijvende invaliditeit wordt, wat de reeds geleden schade betreft, eveneens op 300 fr. per dag geraamd vanaf de consolidatie op 22 juli 1971 tot 30 september 1976 ; de toekomstige schade vanaf 1 oktober 1976 wordt op 400 fr. per dag geraamd.						

33. VERLIES SCHOOLJAAR

Uitspraak	Leeftijd geslacht	Studie	Vergoeding
Corr. Namen 4 — 25 jan 78 <i>R.G.A.R. 10013</i>	13 V	niet gespecialiseerd onderwijs	90.000
Corr. Hoei — 27 jun 79 <i>Onuitgegeven</i>	13 M	6e moderne	60.000
De schade wordt met matigheid geraamd omdat het niet zeker is dat het ongeval de enige reden van het schooljaarverlies was.			

D. 40. DIVERSE RAMINGEN

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer en geslacht	Beroep	Samenstelling gezin	% B.I. of duur TAO à 100 %
Hof Bergen 4 — 2 nov 78 <i>R.G.A.R. 10106</i>	25 V	bediende	—	276
Toekenning van een bedrag van 127.000 fr. wegens professionele en extra-professionele materiële schade tijdens een arbeidsongeschiktheid van 20 % van meer dan 3 jaar, wat gelijk staat met 110 fr. per dag à 20 % zonder echter overeen te stemmen met een evenredig deel van het inkomen.				
Corr. Bergen 6 — 14 sep 79 <i>B.A. 517</i>	28 V	bediende	—	169
Toekenning van een bedrag van 18.451 fr. wegens materiële schade tijdens een tijdelijke arbeidsongeschiktheid van 20 % van 238 dagen, zijnde 20 % van het netto loon.				
Corr. Kortrijk — 11 jan 77 <i>R.W. 78-79/159</i>	23 M	arbeider	—	?
De aantasting van het arbeidsvermogen tijdens de tijdelijke				

arbeidsongeschiktheid van 30 % maakt een materiële schade uit, maar moet niet begroot worden op een overeenstemmend deel van het loon.

Rb. Brussel 11 — 3 mar 78

52 M

commercieel directeur

?

?

R.G.A.R. 10047

Geen materiële schade gedurende de tijdelijke arbeidsongeschiktheid à 100 % aangezien het slachtoffer zijn loon ontving en geen verhoogde inspanningen leverde. Tijdens de periodes van 50, 30, 20 en 10 % oefende het slachtoffer zijn beroep uit; de hogere inspanningen worden materieel vergoed op basis van het overeenstemmend percentage van het brutoloon.

Cass. 2 — 24 okt 78

? M

militair

-

153

R.W. 78-79/2589

Een militair invaliditeitspensioen mag gecumuleerd worden met de gemeenrechtelijke vergoeding indien de aansprakelijke noch de Staat noch een van zijn organen is.

Hof Brussel 10 — 20 jan 79

?

?

?

?

R.W. 78-79/2454

De kostprijs van het onderhoud van een patiënt in een kliniek houdt geen rekening met de talrijke bijkomende eet-, drank- en verblijfskosten; deze uitgaven wegen op tegen de normale onderhoudskosten zodat de beweerde besparing volledig gecompenseerd wordt.

Cass. 2 — 14 mar 79

—

—

—

—

J.T. 525

De aansprakelijke derde kan, t.o.v. het ziekenfonds, aanspraak maken op de aftrek van de besparing op de normale kosten van eigen onderhoud gedurende het verblijf in het ziekenhuis.

Rb. Leuven 2 — 21 jun 78

?

?

?

?

B.A. 209

Besparing van kosten van persoonlijk onderhoud à 150 fr. per ziekenhuisdag. Tegenwerpelijk aan ziekenfonds. Indien de verwanten mogelijk wel uitgaven deden voor verplaatsing, maaltijden buitenshuis en dergelijke, kunnen deze kosten eventuele schadeposten uitmaken; deze kosten komen hier niet ter sprake en kunnen niet ingeroepen worden door het ziekenfonds dat de terugbetaling der ziekenhuiskosten terugvordert.

Cass. 2 — 5 dec 78

?

?

?

?

R.W. 78-79/1983

De toekenning van schadevergoeding wegens verlies van vakantiegeld is niet wettig verantwoord op de enkele grond dat art. 9 van de vakantiewet geenszins uitsluit dat de beklagde voor de gelijkgestelde dagen die het gevolg zijn van een gewoon ongeval, dit gedeelte van het vakantiegeld zou moeten vergoeden.

Hof Antwerpen 6 — 23 jun 77

± 40 M

?

?

—

R.G.A.R. 10012

Forfaitaire vergoeding van 300.000 en 350.000 fr. toegekend aan twee minderjarige kinderen, niet inwonend bij de vader, in acht genomen dat de vader zijn kinderen regelmatig bezocht en hen nuttige geschenken bezorgde en dat niet vaststaat dat hij in de volstrekte onmogelijkheid was in hun onderhoud te voorzien zodat de kans erin zat dat hij later

zijn zonen bij zich zou nemen wanneer hun leeftijd zulks zou toelaten.

Corr. Turnhout 2 — 13 okt. 78

± 25 V

arbeidster

echtg.

--

B.A. 78/583

De rechtbank kent een forfaitaire vergoeding van 150.000 fr. toe, vooral rekening houdend met het nieuwe huwelijk van de man een jaar na het ongeval.

RECHTSPRAAK

ARBEIDSHOF TE ANTWERPEN

3e KAMER — 11 FEBRUARI 1980

Voorzitter: de h. Boes

Raadsheren in sociale zaken: de hh. Van Horck en Kerremans

Advocaten: mrs. Mergits en Theunis

Veiligheidscomité — Beschermde werknemer — Ontslag om dringende reden — Voorafgaande erkenning door het arbeidsgerecht — Toepassing van art. 1184 B.W. uitgesloten — Bijzondere versnelde procedure — Geen kennisneming van andere vorderingen — Schorsing van de verplichting tot tewerkstelling — Exceptio non adimpleti contractus — Voorwaarden — Principieel geen loonplicht.

Daar een beschermde werknemer pas om een dringende reden kan worden afgedankt nadat deze reden door het arbeidsgerecht is aangenomen, is een ontbinding ex tunc, zoals principeel mogelijk is met toepassing van art. 1184 B.W., onverenigbaar met de nieuwe wettelijke regeling. Art. 1184 B.W. kan derhalve geen rechtsgrond meer vormen voor de ontbinding van de arbeidsovereenkomst noch voor de terugvordering van het, onder voorbehoud van terugvordering, tijdens de procedure betaalde loon.

In het kader van de versnelde procedure, ingesteld bij het K.B. nr. 4 van 11 oktober 1978, kan, wegens het uitzonderingskarakter van die procedure, het arbeidsgerecht enkel kennis nemen van de bij dit K.B. bedoelde vordering tot het aanvaarden, vóór het ontslag, van de aangevoerde dringende reden.

De beslissing van de werkgever om zijn verplichting tot tewerkstelling te schorsen, in afwachting van het resultaat van de versnelde procedure, maakt onder de feitelijke omstandigheden van de zaak en gelet op de leemten in het K.B. nr. 4, geen contractbreuk uit wanneer, tevens met toepassing van de exceptio non adimpleti contractus, de door de werkgever aangevoerde dringende reden, die nadien als zodanig door de rechtbank is aanvaard, de normale tewerkstelling van de beschermde werknemer tijdens de versnelde procedure moreel onmogelijk maakte.

De werkgever die onder voormelde omstandigheden de verplichting tot tewerkstelling schorst, is tijdens de duur van de versnelde procedure niet gehouden tot betaling van het loon — zijnde de tegenprestatie van het werk — behoudens wanneer hij zichzelf, eventueel onder voorbehoud van terugvordering, ertoe verbonden heeft.

X. en A.B.V.V. t/ N.V. V.

Overwegende dat bij het bestreden vonnis de oorspronkelijke vordering van geïntimeerde, in zoverre zij ertoe strekte de ingeroepen dringende reden aan te nemen, ontvankelijk en gegrond werd verklaard; dat de vordering van geïntimeerde voor het overige niet-ontvankelijk werd verklaard omdat deze overige delen van de vordering buiten het kader vallen van de versnelde procedure, ingesteld bij het koninklijk besluit nr. 4 van 11 oktober 1978, en derhalve overeenkomstig artikel 700 van het Gerechtelijk Wetboek slechts bij dagvaarding bij het arbeidsgerecht aanhangig konden worden gemaakt; dat ten slotte beide partijen elk in de helft der kosten van het geding werden verwezen;

Overwegende dat appellant sedert 28 maart 1978 als chauffeur in dienst is bij geïntimeerde; dat niet betwist is dat hij de hoedanigheid heeft van personeelsafgevaardigde bij het Comité voor Veiligheid en Hygiëne; dat evenmin betwist wordt dat appellant in de nacht van woensdag 8 op donderdag 9 augustus 1979 om 2.20 uur te Keulen in Duitsland met een voertuig van geïntimeerde in een verkeersongeval betrokken was op een ogenblik dat hij onder invloed van alcoholische dranken verkeerde; dat een alcoholgehalte van 1,35 per duizend in zijn bloed vastgesteld werd om 3.53 uur; dat ingevolge een beschikking van het kantongerecht te Keulen de rijvergunning voorlopig ingetrokken werd om de gemeenschap te behoeden voor verdere gevaren;

Overwegende dat, ten aanzien van de tussen partijen vanaf 13 augustus 1979 gevoerde briefwisseling, het hof naar de door het hof volledig beaamde uiteenzetting in het vonnis a quo verwijst;

Overwegende dat, ten aanzien van de ingeroepen grieven, het hof het volgende overweegt:

1. Dat de eerste rechter, hoewel in het verzoekschrift van geïntimeerde van 13 augustus 1979 naar geen enkele wettekst verwezen wordt, terecht gezegd heeft dat het voorwerp van de door geïntimeerde oorspronkelijk ingestelde vordering duidelijk kon worden bepaald, zijnde ten eerste een vordering tot aanvaarding voorafgaandelijk het ontslag door het arbeidsgerecht van de ingeroepen dringende reden, overeenkomstig artikel 10, § 2, van het koninklijk besluit nr. 4 van 11 oktober 1978 (de eerste rechter verwijst weliswaar verkeerdelijk naar de gelijkkluidende bepalingen van artikel 5, § 2, van dit koninklijk besluit), ten tweede een vordering tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst op basis van artikel 1184 van het Burgerlijk

Wetboek, met daarbij aansluitend de vordering tot terugbetaling van het loon dat appellant vanaf 13 augustus 1979 onder voorbehoud uitbetaalde en akteverlening van het door appellant geformuleerd voorbehoud voor de ontstane schade;

2. Dat rechtspraak en rechtsleer om zo te zeggen unaniem aanvaarden dat, benevens de specifieke arbeidsrechtelijke wijzen van beëindiging, een arbeidsovereenkomst op grond van artikel 1184 van het Burgerlijk Wetboek door de rechter kan worden ontbonden (cf. de aanhef van artikel 32 van de wet op de arbeidsovereenkomsten van 3 juli 1978 en M. Jamouille en F. Jadot, *Licenciement et démission pour motif grave*, blz. 45 en volgende); dat echter de bij het koninklijk besluit van 11 oktober 1978 in de wetgeving op de ondernemingsraden en op de veiligheidscomités ingevoegde nieuwe ontslagregeling bij het bestaan van een dringende reden een duidelijke afwijking inhoudt op de civielrechtelijke regel van artikel 1184 van het Burgerlijk Wetboek; dat immers de huidige formulering van artikel 1bis, § 2, van de wet van 10 juni 1952 geen ruimte meer laat voor andere ontslagmogelijkheden voor beschermde personeelsleden dan die welke het artikel zelf vestigt; dat de tekst immers luidt: «De leden die het personeel vertegenwoordigen en de kandidaten kunnen slechts worden ontslagen (ne peuvent être licenciés que pour) om een dringende reden die vooraf door het arbeidsgerecht aangenomen werd of om economische of technische redenen die vooraf door het bevoegde paritair comité werden erkend»;

Dat het uitzonderlijk beschermingsstatuut dat de wetgever in het kader van een wetgeving van openbare orde — wet betreffende de gezondheid en de veiligheid van de werknemers, alsmede de salubriteit van het werk en van de werkplaatsen — ten voordele van de personeelsafgevaardigden en kandidaten heeft ingesteld, de werkgever dus niet meer toelaat nog eenzijdig op een andere wijze de beëindiging van de dienstbetrekking na te streven en aldus dit beschermingsstatuut te ontwijken (M. Jamouille en F. Jadot, *op. cit.*, blz. 46-47);

Dat, waar de beschermde werknemers pas om een dringende reden kunnen worden afgedankt *nadat* deze reden door het arbeidsgerecht aangenomen werd, een ontbinding *ex tunc*, zoals principieel voorzien in artikel 1184 van het Burgerlijk Wetboek, onverenigbaar is met de nieuwe wetelijke regeling;

Dat het door geïntimeerde ingeroepen artikel 1184 van het Burgerlijk Wetboek derhalve geen rechtsgrond kan vormen voor een ontbinding van de arbeidsrelatie met appellant, noch voor de terugvordering van het sedert 13 augustus 1979 onder voorbehoud van terugvordering betaalde loon; dat de op deze basis gestelde oorspronkelijke vorderingen van geïntimeerde derhalve niet toelaatbaar zijn; dat overigens, gelet op het uitzonderingskarakter ervan, in het kader van de versnelde procedure, zoals zelfstandig ingesteld bij het koninklijk besluit nr. 4 en 11 oktober 1978, het arbeidsgerecht uitsluitend kan gevat worden door de bij dit koninklijk besluit uitsluitend beoogde vordering tot het aannemen, voorafgaandelijk het ontslag, van de ingeroepen dringende reden (J. Mallie, «Travailleur protégé et congé pour motif grave», *T.S.R.*, 1979, 221, nr. 13); dat de eerste rechter dienvolgens terecht het eerste gedeelte van de oorspronkelijke vordering van geïntimeerde, gebaseerd op artikel 10, § 2, van het koninklijk besluit van 11 oktober 1978, ontvankelijk heeft verklaard en

het overige gedeelte niet ontvankelijk;

3. Dat redelijkerwijze, partijen zijn het hierover blijkbaar eens, zoals in artikel 35 van de wet van 3 juli 1978 op de arbeidsovereenkomst, ook in artikel 1bis, § 2, van de wet van 10 juni 1952, zoals gewijzigd door artikel 10, § 2, van het koninklijk besluit van 11 oktober 1978, onder dringende reden de ernstige tekortkoming, die de verdere voortzetting van de arbeidsovereenkomst onmiddellijk en definitief onmogelijk maakt, dient te worden verstaan; dat het tegenovergestelde onderschrijven tot gevolg zou hebben dat het begrip dringende reden strenger zou moeten worden beoordeeld wanneer het gaat om een niet beschermde werknemer (de onmogelijkheid om verder samen te werken moet onmiddellijk zijn), dan wanneer het gaat om een beschermde werknemer, wat ongetwijfeld niet de bedoeling is geweest van de opstellers van het koninklijk besluit nr. 4 van 11 oktober 1978; dat dit koninklijk besluit, blijkbaar zonder het begrip «dringende reden» te willen wijzigen, hieraan een ander rechtsgevolg heeft willen verlenen door in een uiterst korte procedure te voorzien tot aanvaarding door het arbeidsgerecht, voorafgaandelijk het ontslag, van de dringende reden; dat hierbij echter een leemte werd gelaten aangezien geen oplossing werd gegeven aan de tegenspraak tussen het traditionele en wettelijk erkend begrip «dringende reden» en de voorgeschreven procedure en niets bepaald werd omtrent de rechten en plichten van partijen tijdens deze procedure, waarin overigens termijnen zijn gesteld die het naleven van de fundamentele procesregels met contradictoire debatten onmogelijk maken, zodat dit omwille van de rechtszekerheid dringend door de wetgever dient te worden verholpen;

Dat ter zake vaststaat dat geïntimeerde, zoals aangekondigd bij het schrijven aan appellant van 13 augustus 1979, vanaf toen de werkverschaffing ten opzichte van appellant geschorst heeft en hem het loon onder voorbehoud van terugvordering uitbetaald heeft, bijvoorbeeld in september 1979 de som van 21 190fr. netto en in oktober 1979 de som van 23 630fr. netto; dat geïntimeerde stelt dat appellant tijdens de onderhavige procedure de toegang tot het bedrijf niet werd ontzegd en alzo in de mogelijkheid is gebleven zijn mandaat in het Comité voor Veiligheid en Hygiëne waar te nemen, wat door appellant niet wordt betwist; dat de beslissing van geïntimeerde om zijn verplichting tot tewerkstelling op te schorten in afwachting van het resultaat van de onderhavige procedure onder de feitelijke omstandigheden van de zaak en gelet op de voormelde leemte in het koninklijk besluit nr. 4 geen contractbreuk uitmaakt aangezien, mede bij toepassing van de exceptio non adimpleti contractus, de door geïntimeerde ingeroepen feiten, zoals hierna bepaald, de normale tewerkstelling van appellant tijdens de onderhavige procedure moreel onmogelijk maakten, dit ongeacht de door appellant ingeroepen bepalingen van artikel 20 en 6 van de wet van 3 juli 1978;

Dat, waar geïntimeerde in de gestelde omstandigheden dezer zaak het recht had zijn verplichting tot werkverschaffing tot de definitieve beslechting dezer procedure te schorsen en ongeacht de precaire gevolgen welke hieruit voor de bestaanszekerheid van appellant zouden kunnen voortvloeien, er geen juridische basis in het huidig contractueel stelsel voorhanden is om geïntimeerde tijdens de duur van de onderhavige procedure tot betaling van het loon, zijnde de tegenprestatie van het werk, te verplichten, behoudens het feit dat geïntimeerde bij voormeld schrijven van 13 augustus 1979 zichzelf ertoe verbonden heeft het

loon uit te betalen, onder voorbehoud van terugvordering;

Dat geïntimeerde in casu het normaal loon uitbetaalt, echter bij ontstentenis van effectieve werkprestaties zonder betaling van overuren of bijkomende reisvergoedingen; dat dit in de gegeven omstandigheden aanvaardbaar is en evenmin een eenzijdige verbreking der overeenkomst impliceert bij geïntimeerde;

Dat de stelling van appellant als zou de oorspronkelijke vordering van geïntimeerde op basis van artikel 10, § 2, van het koninklijk besluit nr. 4 van 11 oktober 1978 zonder voorwerp zijn ingevolge de tussengekomen eenzijdige verbreking der overeenkomst door geïntimeerde derhalve niet opgaat;

4. Overwegende dat het feit dat appellant zich bij het uitvoeren van transporten aan de drank heeft begeven, also een ongeval veroorzaakt heeft met schadelijke gevolgen voor de werkgever en om deze redenen het recht tot het voeren van een motorrijtuig in Duitsland tijdelijk werd ontzegd, wel degelijk als dringende reden dient te worden aangenomen, met onmiddellijke en definitieve onmogelijkheid tot verdere professionele samenwerking;

Overwegende dat appellant bestuurder is van een trekker die trajecten tussen België en Duitsland aflegt; dat appellant door deze feiten het zichzelf tijdelijk onmogelijk heeft gemaakt deze trajecten nog te verrichten ten gevolge van de intrekking van zijn rijvergunning;

Overwegende dat de tekortkoming van appellant ernstig was; dat zij een ernstige verstoring meebracht in de onderneming van geïntimeerde, die aan haar contractuele verplichtingen ten opzichte van haar opdrachtgevers moest blijven voldoen en door de kwetsieuze feiten zich dadelijk moest reorganiseren; dat de stelling van appellant dat men hem toch dadelijk in een ander land van de Europese Economische Gemeenschap transporten kon laten uitvoeren niet aanvaardbaar is omdat, ongeacht de kwestie van het bekomen van vergunningen om in dat ander land transporten te mogen verrichten, wat mogelijk enige tijd in beslag neemt, het vertrouwen van geïntimeerde in appellant door deze feiten zodanig geschokt werd dat een verdere samenwerking onmogelijk werd, mede gelet op het feit dat appellant volgens voorgelegde ongevalsstatistieken reeds meerdere ongevallen veroorzaakt had, in welk verband appellant reeds bij schrijven van 19 juli 1979 door geïntimeerde gewaarschuwd werd;

Overwegende dat de eerste rechter derhalve terecht de ingeroepen dringende reden aangenomen heeft;

(...)

NOOT—1. *De gerechtelijke ontbinding van de arbeidsovereenkomst ten aanzien van beschermde werknemers*

De rechtspraak en de rechtsleer aanvaardden unaniem dat benevens de specifieke arbeidsrechtelijke beëindigingsnormen, een arbeidsovereenkomst op grond van artikel 1184 B.W. door de rechter ontbonden kan worden. Dit beginsel wordt trouwens uitdrukkelijk bevestigd in artikel 32 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten.

Of artikel 1184 B.W. ook toepassing kan vinden ten aanzien van werknemersafgevaardigden in de Ondernemingsraden en Comité's voor Veiligheid en Gezondheid wordt evenwel betwist (cf. M. JAMOUSSE en F. JADOT, *Licenciement et démission pour motif grave*, blz. 46-47) gelet op artikel 1 bis, § 2, van de wet van 10 juni 1952 betreffende de

gezondheid en de veiligheid der werknemers en artikel 21, § 2, van de wet van 20 september 1948 betreffende de organisatie van het bedrijfsleven. Deze artikelen bepalen dat de leden die het personeel vertegenwoordigen en de kandidaten slechts kunnen worden ontslagen om een dringende reden, die vooraf door het arbeidsgerecht aangenomen is of om economische of technische redenen die vooraf door het bevoegd paritair comité zijn erkend.

In navolging van de boven geciteerde rechtsleer oordeelt het Arbeidshof te Antwerpen dat artikel 1bis, § 2, geen ruimte meer openlaat voor andere ontslagmodaliteiten dan die welke het artikel zelf vestigt en een duidelijke afwijking inhoudt op de civielrechtelijke regel van artikel 1184 B.W. Het uitzonderlijk beschermingsstatuut ingesteld door de wetten op de organisatie van het bedrijfsleven en de comité's voor veiligheid en gezondheid laat met andere woorden aan de werkgever niet meer toe eenzijdig op een andere wijze de beëindiging van de dienstbetrekking na te streven en aldus het beschermingsstatuut te ontwijken. Het arrest stelt daarenboven een onverenigbaarheid vast tussen de regeling ingevoerd door het K.B. nr. 4 van 11 oktober 1978 luidens welke een beschermde werknemer pas kan worden ontslagen om een dringende reden, nadat deze reden door het arbeidsgerecht aangenomen is en een ontbinding ex tunc zoals principieel voorzien in artikel 1184 B.W.

Deze zienswijze kan mijns inziens moeilijk aanvaard worden. Het komt mij inderdaad voor dat het arrest een verkeerde interpretatie geeft aan het begrip «ontslag».

Beide wetten, zoals gewijzigd door het K.B. nr. 4, hebben op drastische wijze het ontslagrecht van de werkgever beperkt om de goede werking van beide ondernemingsorganen te waarborgen en om de personeelsafgevaardigden tegen elke willekeur van de werkgever op een efficiënte wijze te beschermen.

Evenwel wordt alleen dit ontslagrecht beperkt, maar niet het recht van de werkgever om zich op het stilzwijgend ontbindend beding te beroepen en de tussenkomst van de rechter te vragen om deze ontbinding uit te spreken. Het arrest verliest daarbij uit het oog dat het begrip «ontslag» in de wet zelf nader omschreven wordt.

Luidens artikel 1bis, § 2, dient onder ontslag verstaan te worden:

1° elke beëindiging van de overeenkomst door de werkgever gedaan met of zonder opzeggingsvergoeding, zonder opzegging of met een opzegging die is betekend gedurende de periode bedoeld bij § 3 en 4 van dit artikel,

2° elke beëindiging van de overeenkomst door de werknemer wegens feiten die voor hem reden uitmaken die de beëindiging zonder opzegging of vóór het verstrijken van de termijn rechtvaardigt.

Aldus wordt door het artikel zelf als ontslag beschouwd elke handeling van de werkgever die ertoe strekt eenzijdig een einde te maken aan de arbeidsovereenkomst, elke daad van de werkgever die met een verbreking gelijkstaat alsmede elke ernstige tekortkoming vanwege de werkgever die aan de werknemer het recht geeft om de arbeidsovereenkomst wegens een dringende reden te verbreken.

Ongetwijfeld valt de ontbinding in rechte niet onder dit begrip.

De vordering tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst op grond van artikel 1184 B.W. kan immers niet gelijkgesteld worden met een eenzijdige verbrekingsdaad.

Aangezien geen enkele bepaling in de wet van 10 juni 1952, zoals gewijzigd door het K.B. nr. 4, de toepassing

van de gemeenrechtelijke regels en in het bijzonder de toepassing van artikel 1184 B.W. uitsluit ten aanzien van beschermde werknemer en de beschermingsregels daarenboven, voor zover zij van het gemene recht afwijken, beperkend moeten worden geïnterpreteerd, lijdt het mijn inziens geen twijfel dat de werkgever ook ten aanzien van beschermde werknemers geldig een beroep kan doen op de gerechtelijke ontbinding als alternatieve beëindigingswijze van de arbeidsovereenkomst.

De toepassing van artikel 1184 B.W. lijkt mij evenmin in strijd met de geest van de wet en inzonderheid van het K.B. nr. 4, aangezien de voorafgaande controle van de rechter, die inherent is aan deze beëindigingstechniek, borg staat voor een efficiënte bescherming van de werknemersvertegenwoordiger en de rechter het voortbestaan van de arbeidsrelatie kan bevestigen, indien de contractuele tekortkoming de ontbinding niet rechtvaardigt.

De vraag of de werkgever tegelijk gebruik kan maken van de bijzondere procedure ingesteld door het K.B. nr. 4 en de procedure tot gerechtelijke ontbinding, is daarentegen delicaat.

Deze procedurekwestie vloeit in hoofdzaak voort uit het feit dat de vordering tot erkenning van de dringende reden, zoals nu vrijwel unaniem aanvaard wordt, slechts bij verzoekschrift kan worden ingediend, terwijl de vordering tot gerechtelijke ontbinding bij dagvaarding dient te worden ingeleid.

Terecht heeft de eerste rechter daarom de vordering tot gerechtelijke ontbinding met teruggave van het onder voorbehoud doorbetaalde loon niet toelaatbaar verklaard omdat zij samen met de vordering tot erkenning van de dringende reden bij verzoekschrift was ingediend en niet bij dagvaarding was ingesteld (*anders*: Arbrb. Brussel, 1.10.1979, *R.W.*, 1979-1980, 1177).

Ook het arbeidshof oordeelt terecht dat het arbeidsgerecht, in het kader van de versnelde procedure ingesteld door het K.B. nr. 4, uitsluitend kennis kan nemen van de door de bij dit K.B. beoogde vordering tot het aannemen, vóór ontslag, van de aangevoerde dringende reden.

Wel is het m.i. mogelijk om de eis in de loop van het geding uit te breiden tot de ontbinding van de arbeidsovereenkomst en de teruggave van het onder voorbehoud betaalde loon sinds het begin van de procedure, met toepassing van artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek.

Enerzijds is de arbeidsrechtbank bevoegd om kennis te nemen van deze eis op grond van artikel 578, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek, anderzijds wordt meestal aanvaard dat artikel 807 een algemene draagwijdte heeft en toepassing vindt op elke contradictoire procedure (zie J. Petit, *De rechtspleging voor de arbeidsgerechten*, CAD Arbeidsrecht, I, 7, 95; P. Rouard, *Traité élémentaire de droit judiciaire privé*, T. III, 1977, nr. 319, p. 264).

Het K.B. nr. 4 van 11 oktober 1979 heeft een dubbele tegenstrijdigheid in het leven geroepen met artikel 35 van de wet van 3 juli 1978.

Een eerste contradictie schuilt in het feit dat volgens artikel 35 van de wet op de arbeidsovereenkomsten een ontslag om een dringende reden niet meer mag worden gegeven wanneer het feit ter rechtvaardiging ervan sedert minstens drie werkdagen aan de werkgever bekend is, terwijl volgens het K.B. nr. 4 de arbeidsovereenkomst niet meer mag worden beëindigd alvorens de dringende reden aangenomen is door het arbeidsgerecht, wat een naleving van de termijn van drie werkdagen ondanks de versnelde

procedure onmogelijk maakt.

Om dit dreigend wetsconflict op te lossen zou men kunnen aannemen dat de termijn van drie werkdagen om het ontslag te geven geschorst is zolang de uitspraak van het arbeidsgerecht geen kracht van gewijsde verkregen heeft.

Het ontbreken van enige regeling omtrent de wijze waarop aan de arbeidsovereenkomst een einde moet worden gemaakt blijft niettemin een spijtige leemte in de wet, die dringend moet worden aangevuld en voorlopig een eventuele terugkeer naar artikel 1184 B.W. kan rechtvaardigen.

Inmiddels is op 26 maart 1980 een nieuw wetsvoorstel ingediend tot wijziging van de artikelen *1bis*, § 2, en 21, § 2. Dit voorstel heeft tot doel de onnauwkeurigheden als ook de juridische contradicties door het K.B. nr. 4 in het leven geroepen, weg te werken. Onder meer wordt voorgesteld uitdrukkelijk in de wet te vermelden dat de termijn van drie werkdagen van artikel 35 slechts begint te lopen vanaf de datum waarop de uitspraak kracht van gewijsde gekregen heeft.

Het voorstel is lovenswaardig maar vergeet dat tegen een arrest van het arbeidshof nog buitengewone rechtsmiddelen openstaan, zoals een voorziening in cassatie.

2. De schorsing van de arbeidsovereenkomst tijdens de procedure tot erkenning van de dringende reden

Het K.B. nr. 4 geeft evenmin een antwoord op de vraag wat er moet geschieden met de uitvoering van de arbeidsovereenkomst tijdens de procedure tot voorafgaande erkenning van de dringende reden.

Terwijl artikel 35 de dringende reden omschrijft als de ernstige tekortkoming die elke verdere professionele samenwerking tussen de werkgever en de werknemer definitief en onmiddellijk onmogelijk maakt, verplicht het K.B. nr. 4 de werkgever daarentegen de beschermde werknemer in dienst te houden tot na de uitspraak van het arbeidsgerecht, zonder evenwel af te wijken van het traditioneel en wettelijk begrip «dringende reden».

Er wordt trouwens nu vrijwel unaniem aanvaard dat het begrip «dringende reden» zoals bedoeld in artikel *1bis*, § 2, zoals gewijzigd door artikel 10, § 2, van het K.B. nr. 4 van 11 oktober 1978, dezelfde inhoud heeft als de dringende reden van artikel 35 (zie V. Van Honsté, «Réflexions sur quelques nouvelles procédures devant les juridictions du Travail», *T.S.R.*, 1979, 396, nr. 8).

Dit plaatst de werkgever voor een dilemma.

Ofwel houdt hij de werknemer aan het werk tijdens de hele procedure die, zoals uit de ervaring blijkt, meerdere maanden kan aanslepen, met het risico dat de werknemer zal aanvoeren dat hierdoor het bewijs geleverd is dat de tekortkoming niet van die aard is dat zij elke professionele samenwerking onmiddellijk onmogelijk maakt.

Ofwel schorst hij eenzijdig de arbeidsovereenkomst met het risico dat de werknemer zal aanvoeren dat die eenzijdig opgelegde schorsing in strijd is met de artikelen 6 en 20 van de wet op de arbeidsovereenkomsten en een contractbreuk uitmaakt.

Sommigen zijn van oordeel dat in de huidige stand van de wetgeving geen enkel wettelijk middel voorhanden is om de arbeidsovereenkomst te schorsen tijdens de procedure (zie Arbeidshof Gent, 17 april 1979, *T.S.R.*, 1979, 145).

Volgens J. Van Drooghenbroeck zijn er niet minder dan zes argumenten die pleiten voor een verdere tewerkstelling

tijdens de procedure («Le nouveau statut protecteur des candidats et délégués au conseil d'entreprise et au comité de sécurité et d'hygiène», *J.T.T.*, 1980, 72).

In navolging van een meerderheidsrechtspraak oordeelt het arrest dat de werkgever het recht heeft om in afwachting van de uitspraak zijn verplichting tot tewerkstelling op te schorten.

Deze schorsing maakt geen contractbreuk uit wanneer de als dringende reden ingeroepen feiten de normale tewerkstelling van de beschermde werknemer tijdens de procedure moreel onmogelijk maken.

Dat er een vrij grote consensus bestaat over de opschorting van de tewerkstellingsplicht is begrijpelijk, aangezien een verdere tewerkstelling aan het begrip «dringende reden» alle inhoud zou ontnemen.

De eenzijdige schorsing vindt dus een eerste verantwoording in het begrip dringende reden, waarvan niet wordt afgeweken door het K.B. nr. 4.

J. Mallié vindt zelfs een grond van wettelijke schorsing in het toedoen van de overheid (cf. «Travailleur protégé et congé pour motif grave», *T.S.R.*, 1979, 72).

Mijn inziens oordeelt het arrest terecht dat het gemeenrechtelijk principe van de exceptio non adimpleti contractus een juridische verantwoording geeft voor de eenzijdige schorsing van de arbeidsovereenkomst tijdens de procedure tot voorafgaande erkenning van de dringende reden. Deze gemeenrechtelijke regel, zoals trouwens de gerechtelijke ontbinding, wordt immers door geen enkele bepaling van de wet uitgesloten.

Wel komt het mij voor dat het arrest zich tegensprekt waar het enerzijds beslist dat de toepassing van artikel 1184 B.W. door de wet uitgesloten wordt, terwijl het anderzijds de schorsing motiveert op grond van de exceptie van niet-uitvoering, die toch een rechtstreeks en logisch gevolg is van artikel 1184 B.W.

De toepassing van deze exceptie heeft tot logisch gevolg dat in geval van rechtmatige schorsing, de werkgever niet gehouden is tot betaling van loon. Loon is immers de tegenprestatie van arbeid verricht ter uitvoering van de arbeidsovereenkomst.

Met deze vrijstelling van loonbetaling is niet iedereen het eens.

Zeer onlangs oordeelde de Arbeidsrechtbank te Brussel dat het loon verder moet worden betaald tijdens de procedure, zelfs zo de overeenkomst geschorst is, omdat de werknemer anders ten gevolge van deze schorsing niet alleen loonverlies lijdt, maar ook geen ander werk kan zoeken noch werkloosheidsuitkeringen kan genieten (Arbrb. Brussel, 9 februari 1980, *J.T.T.*, 1980, 144).

De betaling geschiedt evenwel bij wijze van terugbetaalbare voorschotten, voor het geval dat de dringende reden zou worden erkend.

Het vonnis aanvaardt daarbij dat het ontslag retroactief werkt, wat mijns inziens in strijd is met de wet aangezien luidens artikel 1bis, § 2, het ontslag slechts mag worden gegeven na aanvaarding van de dringende reden door het arbeidsgerecht. Dit sluit elke terugwerkende kracht uit. Een verbreking ex tunc met teruggave van het loon kan slechts geschieden mits toepassing te maken van de gerechtelijke ontbinding.

In het reeds aangehaald wetsvoorstel wordt aan de werkgever uitdrukkelijk de mogelijkheid geboden om de uitvoering van de arbeidsovereenkomst te schorsen tijdens de procedure voor het arbeidsgerecht, evenwel onder de uit-

drukkelijke voorwaarde dat het normale loon voor deze «afwachtingsperiode» wordt doorbetaald.

Op die manier worden volgens de indiener van het wetsvoorstel de rechtmatige belangen van beide partijen op billijke wijze gevrijwaard.

Dit is ongetwijfeld billijk wanneer het arbeidsgerecht oordeelt dat het ingeroepen feit geen dringende reden uitmaakt.

Of zulke regeling billijk blijft wanneer het arbeidsgerecht de tekortkoming wel als een dringende reden erkent lijkt evenwel betwistbaar, rekening houdend met het feit dat, zoals de ervaring leert, de procedure tot erkenning van de dringende reden meerdere maanden kan aanslepen.

D. Votquenne
Juridisch adviseur

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (2e Kamer), 10 januari 1979

Geding — Heropening van de debatten — Ambtshalve bij afwijzing van de vordering op grond van een exceptie die de partijen niet hadden ingeroepen.

Eiser voorzag in het levensonderhoud van zijn zoon die tijdens het jaar 1974 zijn studie aan de universiteit te Leuven heeft voortgezet. Hoewel de zoon zijn woonplaats bij zijn ouders behield, huurde hij te Leuven een flat.

In zijn arrest van 8 juni 1978 besliste het Hof van Beroep te Luik dat eiser door de litigieuze bedragen aan zijn zoon uit te keren in werkelijkheid slechts de door art. 203 B.W. aan de ouders opgelegde verplichting nakomt om aan de kinderen kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen. Die bedragen zijn dus geen uitkering tot onderhoud in de zin van art. 71, § 1, 3°, W.I.B.

Eiser stelt dat die exceptie door geen van beide partijen werd opgeworpen noch in de loop van de administratieve noch in de loop van de gerechtelijke procedure. Hij meent dat het hof van beroep ertoe gehouden was de heropening van de debatten te bevelen.

Het Hof is echter van oordeel dit middel niet te kunnen aannemen.

«Overwegende dat het arrest aldus met een beroep op feitelijke gegevens waarvan niet wordt betwist dat zij aan de tegenspraak van de partijen werden onderworpen, de rechtsregels bepaalt die op het geschil zelf van toepassing zijn en aan de hand waarvan het beslist dat de vordering niet gegrond is;

«Dat het die vordering derhalve niet heeft afgewezen op grond van een exceptie van onbevoegdheid, nietigheid, verjaring, uitsluiting, niet-ontvankelijkheid of op grond van enige andere exceptie in de zin van art. 774, 2e lid, van het Gerechtelijk Wetboek;

«Dat het hof van beroep er dus niet toe gehouden was de heropening van de debatten te bevelen.»

(Voorzitter: de h. Richard — Raadsheer-rapporteur: de h. Screvens — Advocaat-generaal: de h. Krings — Advocaten: mrs. Bours en Fally — In de zaak: P. t/ Belgische Staat)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 23 november 1978

Rechtsvordering en vordering — Uitbreiding of wijziging van de eis — Voorwaarden — Feit of akte in de dagvaarding aangevoerd.

Op 25 februari 1960 betekenden verweerders in cassatie aan eisers een dagvaarding strekkend tot vernietiging wegens benadeling voor meer dan een vierde van de ascendentenverdeling vastgelegd in een authentieke akte van 23 oktober 1946.

Op grond van een deskundigenverslag verklaarde de eerste rechter de vordering ongegrond. Hoger beroep werd aangetekend. Voor de rechter in hoger beroep werd in hoofdzaak en voor de eerste maal de vernietiging van de ascendentenverdeling wegens gebrek aan instemming gevraagd.

Tot staving van deze eis werd aangevoerd dat de authentieke akte van verdeling door een onderhandse akte van dezelfde datum werd aangevuld, die een geheel vormde met de authentieke akte en een tegenbrief was. Eisers in hoger beroep stelden dat die onderhandse akte niet werd ondertekend door een van de partijen en dat de nietigheid van deze akte wegens gebrek aan instemming van die partij de nietigheid van de authentieke akte meebracht.

In zijn bestreden arrest van 28 maart 1977 besliste het Hof van Beroep te Brussel dat de in hoger beroep ingestelde eis nieuw was, doch dat hij voldeed aan de voorwaarden van art. 807 Ger. W. en dus ontvankelijk was.

Het hof van beroep verantwoordde die beslissing door de overweging: «dat de nieuwe eis, zoals de inleidende dagvaarding, de geldigheid van de ascendentenverdeling betwist; dat de bestreden akte de authentieke akte van 23 oktober 1946 is, waarvan sprake in de dagvaarding»; «dat er tussen beide eisen een verband bestaat dat voldoende nauw is»;

Het Hof van Cassatie beslist daarentegen:

«Overwegende dat, in strijd met de beslissing van het arrest, de eis tot nietigverklaring van de verdeling wegens gebrek aan instemming niet berustte op een feit of akte in de dagvaarding aangevoerd tot staving van de eis tot nietigverklaring wegens benadeling, doch op het feit waaruit de verweerders het gebrek aan instemming met de verdeling afleidden;

«Dat het arrest, dat niet vaststelt dat laatstgenoemd feit in de dagvaarding werd aangevoerd, zijn beslissing niet wettelijk verantwoordt.»

(Voorzitter: de h. Meeus — Raadsheer-rapporteur: de h. Closon — Advocaat-generaal: de h. Declercq — Advocaten: mrs. Ansiaux en Simont — In de zaak: F. t/ J.)

NOTARIAAT

Samenstelling van de kamer van notarissen van het arrondissement Antwerpen

De Kamer van Notarissen is voor het dienstjaar 1980-1981 als volgt samengesteld: voorzitter: mr. Gommaar Van Oosterwijk; eerste syndicus: mr. André Tobback; tweede syndicus: mr. Jan

Van Bael; verslaggever: mr. Benoît Lamot; secretaris: mr. Ludo Verhoeven; penningmeester: mr. Charles Sluyts; leden: mrs. Flor Hendrickx, Jacques Hopchet, en Ernest Van Tricht.

Uittredend en wettelijk niet herkiesbaar waren: mrs. Theo Michielsens, Antoine Smets en Edward Van Put.

MEDEDELINGEN

Een antwoord op een boekbespreking

In het *Rechtskundig Weekblad* van 12 april 1980 verscheen, van de hand van A. Vandeplas, een tekst n.a.v. mijn boek «Bescherming Voorbij».

Kritiek op een wetenschappelijke publikatie maakt deel uit van het wetenschappelijk verkeer en is trouwens essentieel in de dialoog tussen wetenschappers onderling of tussen wetenschap en beleid en praktijk. Maar in wat voor een boekbespreking moest doorgaan wordt deze dialoog zonder meer afgewezen, en dat niet op grond van een bepaalde argumentatie, maar door een geïrriteerde, emotionele uitbarsting.

Een zeer krasse tekst, die om een antwoordje vraagt.

De enkele toespelingen naar de inhoud van het werk laten sterk vermoeden dat er iets is misgelopen.

Enkele voorbeelden:

— Walgrave zou suggereren dat Jules Lejeune ... tot en met P. Vermeylen «imbeciele, stompzinige en bekrompe zwakhoofden zijn». Ik vond zelfs geen lapsus of drukfout die tot dit vermoeden aanleiding zou kunnen zijn. Recensent moet wel bijzonder gevoelig zijn op dit stuk. Ter informatie: reeds bij verscheidene gelegenheden heb ik met minister P. Vermeylen zeer interessante konstruktief-kritische gedachtenwisselingen over mijn werk gehad. De minister van Staat laat alleszins vermoeden minder «bekrompen» te zijn dan de recensent.

— «De auteur zweert slechts bij de neo-marxisten».

Mis! Lees daarover bv. pp. 55-59.

— Gesuggereerd wordt dat Walgrave «de juristen, rechters en parket-magistraten, die er het beste trachten van te maken», zou uitschelden... Waar? Maar lees integendeel, bv. pp. 111-113; p. 118; p. 156.

— Recensent «corrigeert» mij door te schrijven dat ook in de «Hulpverleningsrechtbank» rechters en parketmagistraten zitting zullen moeten nemen. Maar dat schreef ik ook. Lees bv. pp. 177-78, p. 181.

De rest van het stuk is scheldproza. De lust om terug te schelden is groot, maar ik heb manieren geleerd. Ik laat het aan de lezers over te oordelen of mijn boek inderdaad «de la merde criminologique» is; anderzijds kan het gerechtelijk akkertje misschien wel vruchtbaarder gemaakt worden met wat natuurlijke criminologische meststoffen.

Vanwaar die emotie? Was de recensent echt van slechte wil? Heeft hij er niets van begrepen (inderdaad)? Of had hij de tijd niet om het werk grondig te lezen?

Laat ons de laatste veronderstelling aanhouden. Mijn voorstel aan de recensent? Twee weken rustige vakantie; het boek nog eens lezen; een echte boekbespreking maken.

Of anders schrijven in 't *Pallieterke*, maar niet meer in het *Rechtskundig Weekblad*.

De slotzin van de *recensie parafraserend*: Wie met de castagnetten speelt moet de flamenco dansen, en niet de St.-Vitusdansen.

Lode Walgrave

Wie is eigenaar van de zeebodem?

In Nederland hebben de ministers van Justitie en van Financiën bij de Tweede Kamer een wetsvoorstel ingediend om de Staat tot

eigenaar te verklaren van de bodem van de territoriale zee en van de Waddenzee. Er is volgens deze bewindslieden behoefte aan een duidelijke regeling op dat punt om de overheid zoveel mogelijk zeggenschap te geven over allerlei activiteiten die zich voor de kust kunnen afspelen. Het is onzeker of de Staat nu al als eigenaar kan worden beschouwd van de bodem van de territoriale zee (drie zeemijlen uit de kust, gerekend vanaf de laagwaterlijn) en de Waddenzee. Intussen worden door de technische ontwikkelingen steeds meer activiteiten voor de kust mogelijk, zoals het opspuiten van zeegebieden voor havenaanleg of andere bouwprojecten. Om te voorkomen dat dit alles zich afspeelt in een privaatrechtelijk vacuüm-onzekerheid over het eigendomsrecht van de zeebodem is het nuttig duidelijk te stellen wie de eigenaar van de zeebodem is. Het eigendomsrecht van de Staat heeft ook zijn nut om de exploratie en de exploitatie van de natuurlijke rijkdommen van het zee-water en van de zeebodem in goede banen te leiden. Er is wel reeds publiekrechtelijke wetgeving op dit gebied, maar die kan de technische ontwikkelingen niet altijd bijhouden. Het eigendomsrecht van de Staat kan daarom een nuttige aanvullende functie vervullen.

Een bepaling zoals nu wordt voorgesteld, is al opgenomen in Boek 5 van het ontwerp voor een nieuw Burgerlijk Wetboek luidende: «De bodem van de zee is, binnen de door het volkenrecht gestelde grenzen, eigendom van de Staat.» (artikel 5, 3, 6) en werd als volgt toegelicht: «Het thans geldende wetboek beschouwt de zee kennelijk als een zaak die aan allen gemeen is (res communis omnium) en derhalve niet als een voorwerp van eigendom. Het ontwerp onderscheidt te dien aanzien tussen enerzijds de zeebodem met de zich daarboven en daaronder bevindende ruimte en anderzijds het zich in die ruimte bevindende water. Het water is volgens de algemene regel, vervat in artikel 1, res nullius. Daarentegen maakt het ontwerp de zeebodem — en derhalve krachtens artikel 2 de ruimte daarboven en daaronder — tot eigendom van de Staat. Dit is van belang voor een mogelijke exploitatie van de bodem met de daaronder zich bevindende delfstoffen, van het zeewater zelf en van de in het water opgekomen, doch nog niet droog liggende platen.

Tot de zee behoren ook de inhammen der zee en de met de open zee in verbinding staande binnenzeeën, zoals de Wadden.

Wanneer artikel 6 zegt, dat de zeebodem eigendom van de Staat is, dan houdt dat in, dat de zeebodem door geen ander persoon in eigendom kan worden verkregen. Voor de vervreemding van een deel van de bodem van de zee zou dus een bijzondere wet nodig zijn. Tegen het vestigen van beperkte zakelijke rechten verzet het artikel zich echter niet.

Het volkenrecht stelt een grens aan de bevoegdheid van de wetgever om te bepalen, tot hoe ver van de kust het eigendomsrecht op de zeebodem zich kan uitstrekken. Artikel 6 verwijst naar deze grens.» (Toelichting, Tweede Gedeelte (Boek 5), 399-400, Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, 's Gravenhage, 1955).

Boek 5 is op het ogenblik in behandeling bij de Eerste Kamer, maar voor de invoering ervan zal nog aparte wetgeving nodig zijn. Gezien de behoefte aan regeling van het eigendomsrecht van de bodem van de territoriale zee en van de Waddenzee willen de bewindslieden op dit punt vooruitlopen op de vaststelling en invoering van Boek 5.

Reeds in de Nederlandse wet van 3 december 1964 werd de mogelijkheid geschapen om voorzieningen te treffen ter bescherming van de rechtsbelangen op installaties opgericht buiten de territoriale wateren op de bodem van het deel van de Noordzee, waarvan de grenzen samenvallen met die van het aan Nederland toekomende gedeelte van het continentale plat (P. Van Heijnsbergen, *Compendium van het Volkenrecht*, 1972, blz. 135).

Herinnerd moge worden aan de vier Zeerechtsverdragen van Genève van 29 april 1958 (Tractatenblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 1959, nrs. 123, 124, 125) en aan art. 2 van het Verdrag inzake de volle zee, bepalend dat het gebruik van de volle zee aan alle naties toekomt en dat derhalve geen enkele staat enig deel van de volle zee onder zijn soevereiniteit kan onderwerpen.

België is niet toegetreten tot het Verdrag van Genève van 29 april 1958 inzake het continentale plateau. Haar toenmalige

regering was van oordeel dat het verdrag een «nog onvolmaakte rechtsconstructie» was en nam de beslissing aanspraak te maken op de rechten van het aandeel dat aan België toekomt in het continentaal vlak van de Noordzee door middel van een nationale wet. Deze wet (wet 13 juni 1969 inzake het continentaal plat, *B.S.*, 8 oktober 1969) bepaalt dat het Koninkrijk België soevereine rechten uitoefent over het continentaal plat «ter exploratie en ter exploitatie van zijn natuurlijke rijkdommen» (art. 1).

In zijn advies over het wetsontwerp merkte de Raad van State o.m. het volgende op: «Overeenkomstig de terminologie van artikel 2 van het Verdrag van Genève, bepaalt artikel 1 van het ontwerp dat het Koninkrijk België «soevereine rechten» uitoefent over het continentaal plat «ter exploratie en ter exploitatie van zijn natuurlijke rijkdommen» zoals die zijn opgesomd in artikel 1, b. Door het gebruik van de terminologie wordt bevestigd, dat de Belgische Staat bepaalde, los van de soevereiniteit staande rechten bezit, niet dat hij een volledige territoriale soevereiniteit bezit die onverenigbaar zou zijn met het beginsel van de volle zee. De goedkeuring van het ontwerp zal dus niets veranderen aan de Staatsgrenzen zoals die in vroegere verdragen mochten zijn vastgesteld, noch aan de samenstelling van 's Rijks grondgebied zoals die in artikel 1 van de Grondwet is beschreven. Het continentaal plat, onderworpen aan sommige specifieke bevoegdheden ten voordele van de Belgische Staat, zal noch van het grondgebied van het Rijk, noch van het grondgebied van de aangelande provincie of gemeenten, noch van het Belgisch openbaar domein deel uit maken. Het zal een gebied vormen waarvoor, ter bescherming van specifieke landsbelangen, bepaalde bijzondere soevereiniteitsbevoegdheden zullen gelden.

De soevereiniteitsrechten op het continentaal plat, welke artikel 1 van het ontwerp ten voordele van de Belgische Staat bedoelt te bevestigen, vinden zodoende hun verantwoording, maar tevens hun grenzen, in de finaliteit waarvoor zij erkend zijn door het internationaal recht zoals dit in het Verdrag van Genève van 29 april 1958 is vastgelegd, met name de exploratie van het continentaal plat en de exploitatie van alleen die natuurlijke rijkdommen die, in gelijke bewoordingen, zijn opgesomd in artikel 2, vierde lid, van het Verdrag van Genève en in artikel 1, b, van het ontwerp (Parl.Doc., Kamer, 1966-1967, 471 nr 1, 5).

R.L.

BERICHTEN

Ve Belgische Dagen voor Criminologie

Op 25, 26 en 27 september 1980 hebben te Brussel (Campus V.U.B., Pleinlaan) de Ve Belgische Dagen voor Criminologie plaats, met als thema «Criminologie en Vorming van het personeel in de Strafrechtsbedeling».

De inrichters zijn: de Belgische Vereniging voor Criminologie, de School voor Criminologische Wetenschappen van de Vrije Universiteit Brussel, l'Ecole des Sciences Criminologiques de l'Université Libre de Bruxelles.

De organisatie bestaat uit vier werkgroepen, nl. 1. Vereisten en toegang tot de criminologische beroepen; 2. Aard en modaliteiten van de permanente vorming; 3. Volontariaat; 4. Specialisatie.

Ofschoon in hoofdzaak gericht op de Belgische situatie, kan het Congres van belang blijken voor elkeen die zich aan deze problematiek interesseert.

De kosten van de inschrijving bedragen voor niet-leden van de Belgische Vereniging voor Criminologie: 600 fr.; voor leden van de Belgische Vereniging voor Criminologie: 400 fr.; voor studenten: 200 fr.

Het secretariaat van het Congres wordt waargenomen door mej. S. Snacken, School voor Criminologische Wetenschappen -

V.U.B., Pleinlaan 2, 1050 Brussel, tel. 02/648.55.40 - 1633 (of 1644).

Inschrijvingsrecht Ve Belgische Dagen voor Criminologie: ASLK: 001-0686454-61 Vrije Universiteit Brussel — gewone werksuitgaven - SCRI 16337.

Honderdvijftig jaar rechtsleven in België en Nederland — Colloquium te Gent van 5 tot 7 november 1980

Ter gelegenheid van het honderdvijftig jarig bestaan van het Koninkrijk België en in het kader van de viering van de vijftigste verjaardag van de vernederlandsing van de Gentse Rijksuniversiteit organiseren de juridische faculteiten van de Rijksuniversiteiten Gent en Leiden gezamenlijk een colloquium over het thema «Honderdvijftig jaar rechtsleven in België en Nederland». Het colloquium zal te Gent plaatsvinden van woensdag 5 tot en met vrijdag 7 november 1980.

Gedurende het colloquium zal onderzocht worden hoe de evolutie van het recht in België en Nederland is verlopen sinds de scheiding van beide landen in 1830. De werkzaamheden vinden plaats in vier secties, gewijd aan het burgerlijk recht, het handelsrecht, het staatsrecht, het strafrecht. In elk van deze secties en voor elk van beide landen zal een algemeen preadvies gehouden worden waarin de grote lijnen van de ontwikkeling van de betrokken rechtstak wordt geschetst, van 1830 tot heden. Elke sectie zal tevens een tweede preadvies bespreken, gewijd aan een specifiek actueel probleem.

Hierna volgt de lijst van de preadviseurs:

1. *Sectie burgerlijk recht*
 - Algemeen preadvies: prof. D.C. Fokkema (Leiden) en prof. W. Delva (Gent).
 - Bijzonder preadvies «Gebruiksrechten op onroerende goederen»: prof. W.M. Kleyn (Leiden), prof. R. De Meyer en prof. Y. Merchiers (Gent).
 - Bijzonder preadvies «Procesrecht»: prof. T.A.W. Sterk (Leiden) en prof. M. Storme (Gent).
2. *Sectie Handelsrecht*
 - Algemeen preadvies: prof. A. Van Oven en mr. R. Barents (Leiden), prof. S. Fredericq, prof. Y. Merchiers, prof. G. Schrans (Gent).
 - Bijzonder preadvies «Consumentenrecht»: prof. E. Hondius (Leiden), prof. J. Stuyck (Leuven-Hasselt).
3. *Sectie Staatsrecht*
 - Algemeen preadvies: prof. A.M. Donner (Groningen), prof. R. Senelle en dhr. E. Vandevelde (Gent).
 - Bijzonder preadvies «Administratieve rechtspraak»: prof. F.H. Van der Burg (Leiden) en prof. A. Vander Stichele (Gent).
4. *Sectie Strafrecht*
 - Algemeen preadvies: mr. A.G. Bosch (Leiden) en prof. em. C. Vanhoudt (Gent).
 - Bijzonder preadvies «Tegensprekelijke onderzoeksprocedure in strafzaken»: prof. A.L. Melai (Leiden) en prof. J. D'Haenens (Gent).

De preadviezen zullen worden uitgegeven door de *Universitaire pers Leiden*, in samenwerking met *W.E.J. Tjeenk Willink B.V.*

De openingszitting van het colloquium vindt plaats op woensdag 5 november in de namiddag, na het Thorbecke-college dat prof. N. Cramer (Leiden) als inleiding op het thema zal houden.

Op donderdag 6 november en op vrijdag 7 november 's voormiddags vinden gelijktijdig zittingen plaats van de verschillende secties van het colloquium. Op vrijdag 7 november, 's namiddags is er een plenaire vergadering, waarin de verslagen van de besprekingen in de secties worden voorgelezen en vervolgens een algemene discussie plaatsvindt.

Deelneming aan het colloquium staat open voor alle Nederlandse en Belgische juristen.

Nadere inlichtingen en inschrijvingsformulieren kunnen aangevraagd worden bij de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, R.U.G., Universiteitstraat 4, Gent. Intekenformulieren voor het boek met de preadviezen voor de gereduceerde prijs van 65fl. (exclusief

porto), kunnen bekomen worden op het secretariaat «Bundel Honderdvijftig jaar rechtsleven», t.a.v. W.A.M. van Schendel, Afdeling Burgerlijk Recht, Rapenburg 38, 2311 Ex Leiden.

TIJDSCHRIFTEN

Journal des Tribunaux

hg. 95, nr. 5121, 5-12 april 1980

La subrogation: Support juridique du factoring en Belgique ?
Denis Philippe, La subrogation: Support juridique du factoring en Belgique ?

Revue du Notariat Belge

hg. 106, nr. 2684, februari 1980

Doctrines—Législation, jurisprudence belge—Jurisprudence étrangère—Bibliographie—Curiosa—Notariat—Renseignements divers.

Annales de droit

Tome XXXIX, nr. 3-4, 1979

Introduction—M.T. Meulders-Klein, Le contexte et les lignes de force du projet n° 305, Rapport Introductif—Ch. et D. Salmon, La preuve scientifique de paternité. Expertises sanguines et calcul de probabilité—J.-P. Masson, Le régime juridique des actions relatives à la filiation—J. Van Compernelle, Les actions relatives à la filiation. Aspects de droit judiciaire—E. Vieujean, L'entretien des enfants—G. Demez, L'exécution des obligations alimentaires—J. L. Renchon, L'attribution et l'exercice de l'autorité parentale—M. Verwilghen, La nationalité de l'enfant—L. Raucourt, Le projet 305 et les successions—M. Grégoire, Le projet 305 et le droit successoral—F. Rigaux, Le droit belge de la filiation après l'arrêt Marckx.

Revue de Droit Penal et de Criminologie

hg. 60, nrs. 1-2, januari-februari 1980

Speciaal nummer «Extradition et terrorisme».

Mouvement Communal

hg. 62, nr. 547, maart 1980

Editorial—J.-M. Leboutte, Les funérailles et sépultures—La réparation de chaussée après l'exécution de travaux aux canalisations souterraines—F. Verelst, Les centres publics d'aide sociale et l'attribution de marchés de travaux, de fournitures ou de services—G. Viseur, La responsabilité des administrateurs communaux en matière de prévention des incendies—J.-M. Leboutte, Chronique «Marchés Communaux»—Législation—Jurisprudence (annotés)—Ch.-L. Closset, Chronique des revues de droit—Chronique «Aide sociale».

Administration Publique

hg. 4, februari 1980

R. Camus, Paramètres de la fonction de contrôle externe des finances publiques—P. Delahaut, Les contrôles non juridictionnels des décisions en matières de commandes publiques—P. Dethier, De l'aide au malentendue: informatique et décision dans l'administration—Jurisprudence commentée—Bibliographie approfondie.

Revue Internationale des sciences administratives

Vol. XLV, 1979, nr. 4

A. Molitor, Editorial—Articles sur les sciences administratives en Belgique—Ecoles et instituts d'administration publique—Bibliographie sélectionnée—Information, Coopération technique, Nouvelles—Chronique de l'Institut

Journal de droit fiscal

juli—augustus 1979

Jurisprudence